https://jrl.ui.ac.ir/?lang=en

Journal of Researches in Linguistics
E-ISSN: 2322-3413
18(3), 81-108
Received: 16.05.2026 Accepted: 15.07.2026

Research Paper

Between Legitimization and Delegitimation: A Critical Discourse Analysis of Police Conduct in Pro- and Anti-Police Interactions among Iranian Social Media Users

Parisa Najafi*
Assistant professor, Department of English Language, Faculty of Literature and Humanities, University of Lorestan, Khorramabad Branch, Lorestan, Iran
Najafi.P@lu.ac.ir

Abstract
This study examines how police conduct is evaluated, legitimized, delegitimized, and recontextualized in social media interactions among Iranian users. Police legitimacy is treated as a discursive outcome shaped by mediated incidents, platform visibility, user frames, affective responses, and comment-chain dynamics. Drawing on critical discourse analysis, social actor representation, framing theory, online interaction studies, and legitimacy research, the study analyzes 2,342 comments posted under Instagram and YouTube content concerning police action in Iran: 1,246 pro-police and 1,096 anti-police comments. Comments were coded through 21 binary components and then interpreted qualitatively. Findings show that pro-police discourse legitimizes police action through law, security, crime control, necessity, protective representations, and discursive continuity. Anti-police discourse delegitimizes police conduct through violence, humiliation, violated rights, vulnerable citizens, blurred responsibility, institutional accountability, and wider social grievances. The study argues that digital police representation is multi-layered rather than a direct reflection of approval or disapproval.
Keywords: Police discourse; Police legitimacy; Critical discourse analysis; Social media; Civil rights; Social actor representation; Framing; Legitimization; Delegitimation

Introduction

Police legitimacy research shows that citizens' acceptance of police authority depends not only on crime control, but also on respectful treatment, neutrality, accountability, procedural fairness, and the perception that officers act within legal and moral limits (Tyler, 2006; Tyler & Huo, 2002; Sunshine & Tyler, 2003; Mazerolle et al., 2013). In digital environments, police action is recorded, circulated, reframed, commented on, and contested by users who may not have directly witnessed the event.

In Iran, a video of an arrest or a post about confrontation between officers and citizens may become the basis for legal, moral, political, and affective debate. The "new visibility" of policing (Goldsmith, 2010; Trottier, 2012) allows local incidents to become broader objects of interpretation, while online circulation may also generate incomplete narratives, decontextualized images, emotional generalizations, and competing accounts of responsibility (Allcott & Gentzkow, 2017; Lazer et al., 2018; Wardle & Derakhshan, 2017). This article asks how users evaluate police conduct, what mechanisms they use to legitimize or delegitimize it, and how online conversations stabilize, weaken, or redefine the police image.

Materials and Methods

The study adopts an exploratory mixed-method design. It began with qualitative reading of posts and comments to identify patterns in stance, actor naming, event description, responsibility attribution, affective orientation, and conversational movement. These patterns were operationalized into 21 binary discourse and interactional components. The presence of each component was coded as "1" and its absence as "0." The quantitative layer made comparison between pro-police

*Corresponding author

2322-3413 © University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

and anti-police comments more systematic, while interpretation remained grounded in qualitative discourse analysis. The corpus consists of 2,342 comments collected from Instagram and YouTube posts concerning police action in Iran. A pro-police comment represented police conduct as legitimate, necessary, lawful, justified, or socially protective. An anti-police comment represented it as illegitimate, violent, humiliating, disproportionate, unlawful, or incompatible with citizens' rights. In mixed cases, classification was based on the dominant orientation toward the police action under discussion.

The analytical model operates at three interconnected levels. At the micro level, it examines linguistic mechanisms and social actor representation: naming and referential attribution, known/unknown attribution, specification, and responsibility distribution. At the meso level, it analyzes user interaction and affective orientation: discursive continuity and rupture, responses and reposting, metatalk and mutual reference, anger, trust, empathy, and distrust. At the macro level, it interprets the data through socio-institutional frames: legitimacy, lawfulness, civil rights, institutional accountability, security, and human dignity. This model explains how meaning, responsibility, and legitimacy are formed online.

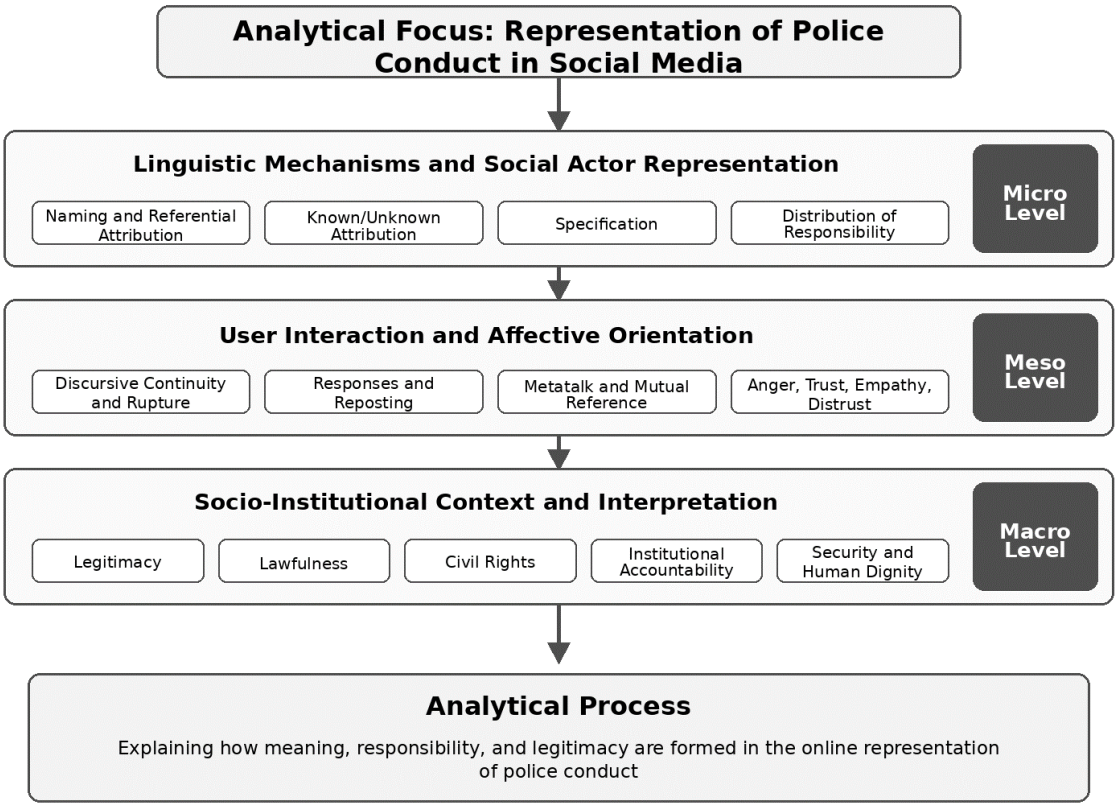

Figure 1. Multi-level analytical model of police conduct representation in social media.

Discussion of Results and Conclusions

Findings show two interpretive logics: a security-oriented logic and a rights-oriented logic. The first is most visible in pro-police discourse. Police action is treated as legitimate when linked to crime control, public order, social protection, or confrontation with an identifiable threat. Users represent the police as protective agents, while suspects, offenders, or disruptive actors are represented as sources of danger. This pattern corresponds to legitimacy research in which public support is shaped by the perceived ability of the police to provide security and maintain order (Tyler, 2006; Tankebe, 2013). Legitimization is produced through references to law, crime, necessity, security, and protection, which construct police action as required by public interest rather than merely authorized by the institution. Supportive users may also refer to the police through respectful, heroic, religious, or national labels that position them as guardians of society. Discursive continuity strengthens this frame through repeated gratitude, praise, and approval. Yet pro-police discourse is not homogeneous. Some users support a specific intervention while criticizing the judiciary, the release of suspects, corruption, or institutional inefficiency. Support is therefore often event-based and conditional.

The second is more visible in anti-police discourse. Here, users evaluate police conduct not only by asking whether an intervention was authorized, but also by asking how it was carried out and against whom. This relates to procedural justice theory, which emphasizes respectful treatment, neutrality, voice, proportionality, and perceived fairness in citizens' judgments (Tyler & Huo, 2002; Sunshine & Tyler, 2003; Mazerolle et al., 2013). Police conduct becomes delegitimized

when users frame it as violent, humiliating, excessive, or directed against vulnerable citizens. Delegitimation often depends on foregrounding vulnerability. Users highlight women, villagers, detainees, economically disadvantaged citizens, or people involved in livelihood-related conflicts. This shifts the moral framing of the event: the police are no longer interpreted mainly as agents of order, but as representatives of institutional power acting upon people perceived as insufficiently protected. In this shift, a law-enforcement frame may be replaced by a coercive-power frame, and legitimacy becomes tied to dignity, proportionality, and civil rights.

Anti-police discourse also uses ambiguity and generalization in assigning responsibility. Individual acts may be expanded into institutional signs through broad labels such as "the police", "the officers" or "the special unit[1]". This mechanism resonates with van Leeuwen's (2008) account of social actor representation and van Dijk's (1998, 2008) discussion of responsibility, blame, and power in discourse. By foregrounding some actors and backgrounding others, users redirect moral judgment and reshape institutional accountability.

Framing is also decisive. Following Goffman (1974) and Entman (1993), users do not simply react to a fixed event; they select certain elements, make them central, and connect them to wider meanings. A confrontation may be framed as law enforcement, protection of order, violence against citizens, suppression of protest, defense of local rights, or media manipulation. Each frame creates a different route for judging police legitimacy.

Comments form conversational chains. In pro-police threads, repeated references to law, order, crime, and security stabilize a protective image of the police. In anti-police threads, interaction is more conflictual and expansive. Users often move from the immediate event to poverty, water scarcity, regional inequality, political distrust, media credibility, or institutional failure. This movement shows how networked publics connect local police encounters to broader narratives of justice, authority, and public trust (boyd, 2010; Papacharissi, 2015).

The study concludes that the digital representation of police conduct among Iranian social media users is produced at three levels: event type, linguistic and representational choices, and online conversational flow. Crime-control incidents tend to activate security-based support, while incidents involving vulnerable citizens, livelihood conflicts, local resources, or contested rights tend to activate rights-based criticism. Police legitimacy in social media is therefore neither stable nor reducible to simple approval or disapproval. It is formed through the interaction of mediated events, user frames, affective responses, and comment-chain dynamics. The image of the police is shaped by how events are shown, named, framed, circulated, contested, and connected to social experience.

[1] In this article, "public order unit" is used as a neutral functional equivalent for the Iranian term often translated literally as "special police unit" or "riot police." The term refers to police forces deployed in crowd-control, public-order, and high-tension street interventions, without implying full institutional equivalence with UK or US police units.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی
سال هجدهم، شماره سوم، شماره ترتیبی ۳۶، ۱۴۰۵، ص ۸۱-۱۰۸
تاریخ وصول: ۱۴۰۳/۰۹/۰۳ تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۴/۰۴/۲۵ تاریخ پذیرش ۱۴۰۴/۰۵/۲۶

مقاله پژوهشی

در کشاکش مشروعیت‌بخشی و مشروعیت‌زدایی: تحلیل گفتمان انتقادی کنش پلیس در گفت‌وگوهای موافق و مخالف کاربران ایرانی در رسانه‌های اجتماعی

پریسا نجفی*

چکیده

رسانه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر به یکی از عرصه‌های اصلی ارزیابی و منازعه دربارهٔ کنش پلیس تبدیل شده‌اند. در این فضا، عملکرد پلیس تنها از خلال روایت‌های رسمی فهمیده نمی‌شود، بلکه ویدئوها، فرسته‌های خبری، نظرهای کاربران، بازنشرها و جریان‌های گفت‌وگویی نیز در جهت‌دهی به برداشت‌های عمومی نقش دارند. با وجود توجه فزاینده به مشروعیت پلیس و بازنمایی رسانه‌ای آن، نحوهٔ شکل‌گیری مشروعیت‌بخشی و مشروعیت‌زدایی در تعامل میان قاب رسانه‌ای، نام‌گذاری کنشگران، جهت‌گیری عاطفی و سازمان‌یابی گفت‌وگوهای برخط کمتر بررسی شده است. این فرایند در قالب طرح آمیختهٔ اکتشافی و با تکیه بر دو زیرپیکرهٔ موافق و مخالف بررسی شد. داده‌ها شامل ۲۳۴۲ نظر منتشرشده کاربران ایرانی ذیل فرسته‌های اینستاگرامی و یوتیوبی مرتبط با کنش پلیس بود که ۱۲۴۶ نظر در زیرپیکرهٔ موافق و ۱۰۹۶ نظر در زیرپیکرهٔ مخالف جای گرفت. هر نظر بر اساس ۲۱ مؤلفهٔ گفتمانی و تعاملی به‌صورت دوتایی کدگذاری شد؛ وجود هر مؤلفه با کد «۱» و نبود آن با کد «۰» ثبت گردید. در زیرپیکرهٔ موافق، اظهار فعال با ۸۹٫۲۵ درصد، ارجاع به رخداد با ۸۸٫۰۴ درصد و پیوست گفتمانی با ۸۷٫۳۲ درصد بیشترین فراوانی را داشتند. این سازوکارها با پیوند دادن کنش پلیس به امنیت، مهار جرم و حمایت از شهروندان، مداخلهٔ انتظامی را ضروری یا قابل دفاع جلوه می‌دادند. در زیرپیکرهٔ مخالف، ارجاع به رخداد با ۹۸٫۳۶ درصد، نامشخص‌سازی با ۹۷٫۶۳ درصد و پنهان‌سازی با ۹۶٫۹۰ درصد برجسته‌تر بودند. در این جریان، نامعلوم‌ماندن برخی حلقه‌های تصمیم‌گیری، تمرکز بر افراد درگیر و تعمیم رفتار مأموران به سطح نهادی، کنش پلیس را به موضوعی برای نقد حقوقی، اخلاقی و اجتماعی تبدیل می‌کرد. داوری کاربران در مرز ثابتی میان حمایت و مخالفت باقی نمی‌ماند، بلکه در پیوند میان نوع رخداد، قاب رسانه‌ای، انتخاب‌های زبانی، عواطف جمعی و مسیر گفت‌وگوها شکل می‌گیرد. شفافیت روایت، تناسب مداخله، رعایت کرامت شهروندان و پاسخ‌گویی نهادهای دخیل نیز در جهت‌گیری این داوری‌ها نقش دارند.

کلیدواژه‌ها: مشروعیت پلیس، تحلیل گفتمان انتقادی، رسانه‌های اجتماعی، حقوق شهروندی، گفتمان برخط، مشروعیت‌زدایی

* استادیار، گروه زبان انگلیسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران. najafi.p@lu.ac.ir

2322-3413 © University of Isfahan
This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

۱. مقدمه

رابطه میان پلیس و مردم یکی از شاخص‌های بنیادین اعتماد نهادی، مشروعیت حکمرانی و کارآمدی نظم اجتماعی است. پلیس، به‌عنوان نهاد رسمی اجرای قانون، در نقطه تماس مستقیم دولت و شهروندان قرار دارد و از این روی، نوع مواجهه آن با مردم می‌تواند برداشت عمومی از قانون، عدالت، امنیت و پاسخ‌گویی نهادی را شکل دهد. در پیشینه مطالعاتیِ مرتبط با مشروعیت پلیس ، اعتماد شهروندان صرفاً به توانایی پلیس در کنترل جرم وابسته نیست، بلکه به کیفیت تعامل، رفتار محترمانه، بی‌طرفی، شفافیت و احساس عدالت در مواجهه با پلیس نیز بستگی دارد (Tyler, 2006; Tyler & Huo, 2002). بر همین اساس، مردم زمانی اقتدار پلیس را مشروع‌تر می‌دانند که احساس کنند پلیس نه‌تنها قانون را اجرا می‌کند، بلکه خود نیز به قانون، کرامت انسانی و حقوق شهروندی پایبند است (Sunshine & Tyler, 2003; Mazerolle et al., 2013).

در دهه‌های اخیر، گسترش رسانه‌های اجتماعی، رابطه میان پلیس و مردم را وارد مرحله‌ای تازه کرده است. کنش پلیس دیگر فقط در خیابان، کلانتری، دادگاه یا گزارش‌های رسمی معنا نمی‌یابد، بلکه در بسترهای دیجیتال نیز مشاهده، ضبط، بازنشر، قاب‌بندی[1] و تفسیر می‌شود. شهروندان می‌توانند با تلفن همراه، صحنه‌ای از برخورد پلیس را ثبت کنند و آن را در زمانی کوتاه در معرض داوری هزاران یا میلیون‌ها کاربر قرار دهند. این وضعیت، نوعی «مرئی‌شدن تازه[2]» برای پلیس ایجاد کرده است؛ به این معنا که رفتار مأموران، حتی در سطحی روزمره و محلی، قابلیت تبدیل‌شدن به رخدادی ملی، سیاسی و گفتمانی را پیدا می‌کند (Goldsmith, 2010; Trottier, 2012). بنابراین، تصویر پلیس امروزه نه‌تنها در عرصه اجرای قانون، بلکه در میدان رسانه‌ای و گفتمانی نیز پیوسته ارزیابی و بازتولید می‌شود. رسانه‌های اجتماعی از یک سو می‌توانند به افزایش شفافیت، پاسخ‌گویی و مشارکت شهروندان کمک کنند و امکان نظارت عمومی بر نهادهای رسمی را گسترش دهند. با این وجود، همین فضا می‌تواند زمینه انتشار روایت‌های ناقص، تصاویر بافت‌زدوده، اخبار جعلی[3]، برداشت‌های شتاب‌زده، تعمیم‌های هیجانی و هجمه‌های رسانه‌ای را فراهم سازد(Allcott & Gentzkow, 2017; Lazer et al., 2018; Wardle & Derakhshan, 2017). در چنین فضایی، یک ویدئوی کوتاه از برخورد پلیس، تصویری از یک مأمور، خبری درباره بازداشت یک شهروند یا گزارشی از درگیری میان پلیس و مردم می‌تواند به‌سرعت به زنجیره‌ای از واکنش‌های عاطفی، حقوقی، سیاسی و هویتی تبدیل شود. بر این اساس، رخداد انتظامی در رسانه‌های اجتماعی فقط «گزارش» نمی‌شود، بلکه در جریان گفت‌وگوی کاربران بازساخته می‌شود.

تصویر پلیس در فضای مجازی یکدست نیست؛ گاه به‌مثابه حافظ امنیت و مجری قانون بازنمایی می‌شود و گاه در جایگاه عامل خشونت، تحقیر یا نقض حقوق شهروندی قرار می‌گیرد. این دوگانگی نشان می‌دهد که بازنمایی پلیس، افزون بر عملکرد عینی، به قاب‌بندی رخداد، جایگاه کنشگران و تجربه‌های پیشین کاربران وابسته است زیرا رسانه‌ها و کاربران با برجسته‌سازی یا کمرنگ‌کردن برخی عناصر، مسیر تفسیر رخداد را هدایت می‌کنند (Goffman, 1974; Entman, 1993). از منظر تحلیل گفتمان انتقادی نیز نام‌گذاری‌ها و شیوه‌های بازنمایی کاربران، در تولید معنای اجتماعی، توزیع مسئولیت و ساخت مشروعیت یا مشروعیت‌زدایی از پلیس نقش دارند (Fairclough, 1992, 2003; van Dijk, 2008; van Leeuwen, 2008). بر این مبنا، مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که عملکرد پلیس در موقعیت‌های مواجهه مستقیم با شهروندان، در فضای مجازی چگونه ارزیابی می‌شود و این ارزیابی از طریق چه سازوکارهای زبانی، گفتمانی و تعاملی شکل می‌گیرد. منظور از کنش پلیس در این پژوهش، همه حوزه‌های عملکرد پلیس نیست بلکه آن دسته از رخدادهایی است که در رسانه‌های اجتماعی به موضوع گفت‌وگو، داوری و منازعه کاربران تبدیل شده‌اند. این رخدادها شامل عملیات مقابله با جرم، برخورد با متهمان یا بازداشت‌شدگان، مواجهه با تخلف‌های شهری و ترافیکی، مداخله در منازعه‌های محلی و معیشتی، و موقعیت‌هایی است که با اعمال زور، حقوق شهروندی، کرامت انسانی و پاسخ‌گویی نهادی پیوند پیدا می‌کنند. هدف پژوهش حاضر، واکاوی سازوکارهای زبانی و گفتمانی در صورت‌بندیِ کنش پلیس در تعامل کاربران ایرانی در رسانه‌های اجتماعی است. بستر نظری مطالعه بر تحلیل گفتمان انتقادی،

[1] framing
[2] New visibility
[3] fake news

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

بازنمایی کنشگران اجتماعی، تحلیل گفت‌وگو و تحلیل جهت‌گیری عاطفی کاربران استوار است. بر این اساس، پرسش‌های پژوهش عبارت‌اند از:

۱. عملکرد پلیس در موقعیت‌های مواجهه مستقیم با شهروندان، بر اساس چه معیارهای گفتمانی، حقوقی و عاطفی از سوی کاربران رسانه‌های اجتماعی ارزیابی می‌شود؟

۲. کاربران موافق و مخالف کنش پلیس از چه سازوکارهای زبانی و گفتمانی برای مشروعیت‌بخشی یا مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس استفاده می‌کنند؟

۳. جریان‌های گفت‌وگویی کاربران چگونه به تثبیت، تضعیف یا بازتعریف تصویر پلیس در رسانه‌های اجتماعی منجر می‌شوند؟

بنابراین، در مطالعه حاضر تلاش بر آن است با تمرکز بر نظرهای کاربران در رسانه‌های اجتماعی، نشان داده شود کنش پلیس چگونه در فضای برخط ارزیابی، تأیید یا نقد می‌شود و این ارزیابی‌ها چه تصویری از نسبت میان پلیس، شهروندان و مشروعیت نهادی به دست می‌دهند.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۲.۱. مبانی نظری و الگوی تحلیلی پژوهش

پژوهش حاضر به منظور تحلیل بازنمایی کنش پلیس در رسانه‌های اجتماعی، از چارچوبی تلفیقی بهره می‌گیرد که میان تحلیل گفتمان انتقادی، رویکرد گفتمان‌تاریخی، نظریه بازنمایی کنشگران اجتماعی، تحلیل تعاملات برخط و تحلیل جهت‌گیری عاطفی کاربران پیوند برقرار می‌کند. از این منظر، زبان صرفاً ابزار بازتاب رخدادهای انتظامی نیست، بلکه در ساختن واقعیت اجتماعی، بازتولید روابط قدرت و شکل‌دهی به مشروعیت یا تضعیف آن نقش دارد (Fairclough, 1992, 2003; Wodak & Meyer, 2016). چارچوب تحلیلی مقاله با الهام از الگوی سه‌سطحی فرکلاف[1] (1992) شکل یافته است. وی تحلیل گفتمان را در سه سطح متن[2]، کارکرد گفتمانی[3] و کارکرد اجتماعی[4] صورت‌بندی می‌کند. در این پژوهش، این سه سطح به‌صورت انعطاف‌پذیر و در قالب سطوح خرد، میانی و کلان بازتعریف شده‌اند. در سطح خرد، سازوکارهای زبانی و شیوه بازنمایی کنشگران اجتماعی بررسی می‌شود؛ در سطح میانی، جریان گفت‌وگوهای کاربران، پیوست و گسست تعاملی و جهت‌گیری عاطفی آنان تحلیل می‌شود و در سطح کلان، یافته‌ها در نسبت با زمینه اجتماعی ــ نهادی ایران، مشروعیت، قانون‌مداری، حقوق شهروندی و پاسخ‌گویی تفسیر می‌شوند. شکل (۱) نمایی کلی از مدل تحلیلی پژوهش و نسبت میان این سطوح را نشان می‌دهد.

[1] Fairclough
[2] text
[3] discursive practice
[4] social practice

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

شکل ۱- مدل تحلیلی پژوهش در سه سطح

Figure 1- The three-level analytical model of the study

در سطح خرد، تمرکز پژوهش بر چگونگی بازنمایی پلیس، شهروندان، متهمان، معترضان، رسانه‌ها و دیگر کنشگران مرتبط است. در این سطح، از راهبردهای گفتمانیِ رویکرد گفتمان‌تاریخی[1]، به‌ویژه نامگذاری/ارجاع‌دهی[2]، کیفیت‌نمایی[3] و استدلال‌ورزی[4] استفاده می‌شود (Reisigl & Wodak, 2001). نام‌گذاری/ارجاع‌دهی نشان می‌دهد کنشگران با چه عنوان‌ها، برچسب‌ها و صورت‌های ارجاعی در متن ظاهر می‌شوند. کیفیت‌نمایی به ویژگی‌ها، صفات و ارزیابی‌هایی مربوط است که به کنشگران یا رفتار آنان نسبت داده می‌شود. استدلال‌ورزی نیز آشکار می‌سازد که متن از چه مسیرهای استدلالی برای توجیه، نقد، محکوم‌کردن یا مشروع جلوه‌دادن یک کنش بهره می‌گیرد. بنابراین، تفاوت میان تعبیرهایی مانند «شهروند»، «متهم»، «معترض» یا «اغتشاشگر» صرفاً واژگانی نیست، بلکه می‌تواند جایگاه حقوقی، اخلاقی و اجتماعی کنشگر را دچار تغییر سازد. برای تکمیل تحلیل در سطح خرد، از چارچوب بازنمایی کنشگران اجتماعی ون‌لیوون[5] (2008) نیز بهره گرفته می‌شود. در این چارچوب کنشگران اجتماعی ممکن است در متن حضور داده یا حذف شوند. حذف به دو صورت پنهان‌سازی[6] و پس‌زمینه‌سازی/کم‌رنگ‌سازی[7] رخ می‌دهد. در پنهان‌سازی ، کنشگر اجتماعی به‌گونه‌ای حذف می‌شود که خواننده امکان بازیابی او را ندارد، اما در پس‌زمینه‌سازی، کنشگر از سطح آشکار متن کنار می‌رود، ولی نشانه‌هایی باقی می‌ماند که امکان بازیابی او را فراهم می‌سازد. فرایند حضور نیز می‌تواند از طریق شخصیت‌نمایی[8] و شخصیت‌زدایی[9] انجام شود. در شخصیت‌نمایی، کنشگران به‌عنوان انسان‌ها یا گروه‌های انسانی معرفی می‌شوند. این فرایند می‌تواند به‌صورت مشخص‌سازی[10] یا نامشخص‌سازی[11] باشد. مشخص‌سازی زمانی رخ می‌دهد که هویت کنشگر از طریق نام، عنوان، سن، جنسیت، جایگاه سازمانی یا نقش اجتماعی قابل تشخیص باشد. در مقابل، نامشخص‌سازی هنگامی رخ می‌دهد که کنشگران به‌صورت مبهم یا بی‌نام ترسیم شوند، مانند «برخی»، «عده‌ای»، «چند نفر» یا «افرادی

[1] Discourse-Historical Approach (DHA)
[2] nomination/referential strategy
[3] predication strategy
[4] argumentation strategy
[5] van Leeuwen, T
[6] suppression
[7] backgrounding
[8] personalization
[9] impersonalization
[10] determination
[11] indetermination

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

ناشناس». شخصیت‌زدایی نیز زمانی رخ می‌دهد که کنشگران نه به‌عنوان اشخاص مشخص، بلکه در قالب نهادها، فرایندها، اشیا یا امور انتزاعی به گفتمان معرفی شوند (van Leeuwen, 2008).

در همین چارچوب، تمایز میان عام‌نمایی[1] و خاص‌نمایی[2] اهمیت دارد. در عام‌نمایی، ارجاع به یک گروه یا طبقه کلی صورت می‌گیرد؛ مانند «پلیس»، «مردم»، «کاربران» یا «معترضان». اما در خاص‌نمایی، متن به نمونه‌ای معین از یک طبقه اشاره می‌کند. خاص‌نمایی می‌تواند به‌صورت فردنمایی باشد، یعنی اشاره به یک کنشگر منفرد، یا به‌صورت همگون‌سازی ، یعنی بازنمایی کنشگران به‌عنوان گروهی واحد و همسان. این سازوکارها تعیین می‌کنند که کنشگر چگونه دیده شود: فردی، جمعی، مشخص، مبهم، انسانی یا نهادی در سطح میانی. تحلیل از بررسی نظرهای منفرد فراتر می‌رود و بر چگونگی سازمان‌یابی تعاملات برخط تمرکز می‌کند. در رسانه‌های اجتماعی، نظرهای کاربران گزاره‌هایی جدا از یکدیگر نیستند، هر نظر در پیوند با فرسته اصلی، نظرهای پیشین، پاسخ‌های کاربران دیگر، هشتگ‌ها، نام‌یادها،[3] بازنشرها و ارجاع‌های بینامتنی معنا پیدا می‌کند. از این رو، پژوهش حاضر برای ردیابی مسیر حرکت گفت‌وگوها از مفاهیم تحلیل گفت‌وگو[4] و مطالعات ارتباطات رایانه‌مدار[5] بهره می‌گیرد[6] (Herring, 1999, 2004; Sidnell, 2016). در این سطح، مفاهیمی مانند بازسازی، پیوست گفتمانی، گسست گفتمانی، موازنه معنایی،[7] گسترش زنجیره‌ای،[8] فراسخن،[9] ارجاع متقابل[10] و بازنشر برای تحلیل شیوه شکل‌گیری، تداوم، تغییر یا گسست تعاملات کاربران به کار گرفته می‌شوند (Schegloff et al., 1977; Hobbs, 1990; Herring & Nix, 1997). پیوست گفتمانی زمانی رخ می‌دهد که نظرها در امتداد یکدیگر قرار می‌گیرند و روایتی مشترک را تقویت می‌کنند. برای مثال، هنگامی که کاربران کنش پلیس را به اجرای قانون، حفظ امنیت یا مقابله با جرم پیوند می‌دهند. در مقابل، گسست گفتمانی هنگامی پدید می‌آید که مسیر بحث از رخداد اصلی فاصله می‌گیرد و به موضوعاتی مانند اقتصاد، سیاست، تجربه شخصی، رسانه‌های خارجی، حجاب، فقر یا بی‌اعتمادی نهادی کشیده می‌شود. گسست مشتمل بر سه گونه است: الف) در گسست انگلی برخی کاربران در پی تغییر موضوع مورد تبلیغ برمی‌آیند و با نشر تبلیغ‌های نامرتبط در پی تبلیغ ویژند خود برمی‌آیند. ب) ارجاع متقابل، مشتمل است بر دیدگاه‌هایی که در اشاره به موضوع دیگری غیر از فرسته موردنظر آمده و به نوعی اشاره به مکان دیگری دارد. پ) بازنشر، شامل گسست گفتمان با اشاره‌کردن کاربر یا موضوعی با نشانه # و یا اشاره به کاربری با نشانه @ است (رازقی و همکاران،۱۳۹۹؛ حق‌بین و همکاران، ۱۴۰۲). بررسی این پیوست‌ها و گسست‌ها نشان می‌دهد تصویر پلیس در فضای مجازی چگونه ساخته می‌شود، استمرار می‌یابد، تضعیف می‌شود یا معنایی تازه پیدا می‌کند. در همین سطح، جهت‌گیری عاطفی کاربران نیز اهمیت دارد زیرا واکنش آنان به رخدادهای انتظامی فقط بر استدلال حقوقی یا سیاسی استوار نیست، بلکه با عواطفی مانند خشم، ترس، اعتماد، بی‌اعتمادی، همدلی، تمسخر و احساس بی‌عدالتی همراه است (Pang & Lee, 2008; Liu, 2012). در تحلیل گفتمان پلیس، توجه به پیوند میان تعامل، عاطفه و قدرت اهمیت زیادی دارد. در این پژوهش، گفت‌وگو به‌عنوان نوعی کنش اجتماعی فهم می‌شود که در توالی‌های تعاملی و فعالیت‌های مشارکتی شکل می‌گیرد و جهت‌گیری کنشگران را آشکار می‌سازد (Goodwin, 2000). از سوی دیگر، کنشگر اجتماعی را نمی‌توان صرفاً فردی جدا از زمینه دانست؛ بلکه او در محل تلاقی گفتمان‌های گوناگون و گاه متعارضی قرار دارد که در بسترهای تاریخی و اجتماعی معنا پیدا می‌کنند (Scollon & Scollon, 2003). بر این اساس، تعاملات کاربران در رسانه‌های اجتماعی تنها تبادل ساده دیدگاه‌ها نیست، بلکه فضایی است که در آن برداشت‌ها، سوءبرداشت‌ها، همدلی‌ها، اعتراض‌ها و داوری‌های نهادی شکل می‌گیرند. از این منظر، گفتمان نوعی «کنش مشترک» است که می‌تواند برخی صورت‌های دانش و ایدئولوژی را طبیعی، بدیهی و پذیرفتنی جلوه دهد (Scollon, 2001).

در سطح کلان، داده‌ها در پیوند با زمینه اجتماعی، نهادی و فرهنگی ایران تفسیر می‌شوند. پرسش اصلی در این سطح آن است که

[1] genericization
[2] specification
[3] mentions
[4] conversation analysis
[5] computer-mediated

[6] ارتباط رایانه‌مدار هر نوع ارتباطی است که به کمک رایانه صورت پذیرد (رازقی و همکاران، ۱۳۹۹).

[7] Semantic parallelism
[8] Chained explanation
[9] metatalk
[10] Mutual reference

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

بازنمایی کنش پلیس چگونه با مفاهیمی مانند مشروعیت، قانون‌مداری، حقوق شهروندی، کرامت انسانی، اعمال قدرت، امنیت، پاسخ‌گویی نهادی و تجربه‌های پیشین کاربران ارتباط پیدا می‌کند. بنابراین، تحلیل کلان به توصیف ساده دیدگاه‌های مثبت یا منفی محدود نمی‌شود، بلکه بر بررسی شرایطی تمرکز دارد که در آن‌ها یک عملکرد انتظامی به شیوه‌های متفاوت فهم و صورت‌بندی می‌شود.

۲.۲. پیشینه پژوهش

۱.۲.۲ اعتماد عمومی و مشروعیت پلیس

از منظر جامعه‌شناختی، مشروعیت پلیس زمانی تقویت می‌شود که شهروندان اعمال قدرت این نهاد را قانونی، منصفانه و موجه ارزیابی کنند و اقتدار آن را شایستهٔ پذیرش و اطاعت بدانند (Sunshine & Tyler, 2003; Tankebe, 2013). تایلر[1] (2006) نشان می‌دهد که تبعیت از قانون و همکاری با پلیس صرفاً از ترس مجازات ناشی نمی‌شود، بلکه به احساس مشروعیت و اعتماد شهروندان به نهادهای قانونی وابسته است. در همین چارچوب، نظریه عدالت رویه‌ای[2] بر این نکته تأکید دارد که مردم فقط نتیجه مداخله پلیس را ارزیابی نمی‌کنند، بلکه فرایند برخورد نیز در داوری آنان نقش اساسی دارد. شهروندان زمانی رفتار پلیس را مشروع‌تر تلقی می‌کنند که احساس کنند با احترام با آنان رفتار شده، امکان بیان دیدگاه خود را داشته‌اند، مأموران بی‌طرفانه عمل کرده‌اند و تصمیم‌های گرفته‌شده قابل توضیح و دفاع بوده است (Tyler & Huo, 2002; Tyler & Fagan, 2008). سان‌شاین و تایلر[3] (2003) نیز نشان داده‌اند که تجربه رفتار محترمانه و منصفانه از سوی پلیس، حتی در موقعیت‌هایی که شهروند با نتیجه مداخله موافق نیست، می‌تواند پذیرش تصمیم پلیس را افزایش دهد. بر همین اساس، در تحلیل واکنش‌های کاربران به کنش پلیس در رسانه‌های اجتماعی، نباید فقط قانونی یا غیرقانونی بودن مداخله را در نظر گرفت. بخش قابل توجهی از داوری‌های انتقادی کاربران به شیوه اجرای کنش پلیس مربوط می‌شود؛ از جمله لحن مأمور، نوع برخورد فیزیکی، میزان تناسب اقدام، امکان گفت‌وگو و رعایت کرامت شهروند. بنابراین، حتی اگر ورود پلیس به یک موقعیت از نظر قانونی مجاز باشد، چنانچه در تصویر یا ویدئوی منتشرشده خشن، تحقیرآمیز یا نامتناسب بازنمایی شود، رخداد می‌تواند در فضای مجازی به زمینه‌ای برای نقد، تعمیم نارضایتی و مشروعیت‌زدایی از پلیس تبدیل شود. از این منظر، یافته‌های مطالعات عدالت رویه‌ای حاکی از آن است که برای شهروندان، نحوهٔ اعمال اقتدار و کیفیت برخورد پلیس دست‌کم به اندازهٔ نتیجهٔ اجرای قانون اهمیت دارد (Mazerolle et al., 2013; Tyler, 2006).

مطالعات رسانه و جرم‌شناسی نیز نشان داده‌اند که رسانه‌ها نقشی اساسی در شکل‌دادن به برداشت عمومی از جرم، مجرمان، قربانیان و پلیس دارند (Jewkes, 2015; Surette, 2015). رسانه‌ها از طریق انتخاب رخدادها، برجسته‌سازی برخی عناصر و حذف یا کمرنگ‌کردن عناصر دیگر، چارچوب تفسیر مخاطب را می‌سازند. بنابراین، فرسته‌ای که برخورد پلیس را «اجرای قانون» می‌نامد، با فرسته‌ای که همان رخداد را «خشونت علیه شهروند» معرفی می‌کند، دو قاب متفاوت برای فهم رخداد می‌سازد. پژوهش‌های مربوط به بازنمایی کنش پلیس نشان داده‌اند که تصویر پلیس در رسانه‌ها معمولاً میان دو قطب در نوسان است: پلیس به‌مثابه حافظ امنیت و نظم، و پلیس به‌مثابه ابزار قدرت و کنترل اجتماعی (Mawby, 2010; Reiner, 2010). برای نمونه راینر[4] (2010) معتقد است رسانه‌ها در بسیاری از موارد پلیس را در قالب نیرویی قهرمان، فداکار و مبارز با جرم بازنمایی می‌کنند، اما در رخدادهای مربوط به خشونت، فساد یا سوءاستفاده از قدرت، همین رسانه‌ها می‌توانند مشروعیت پلیس را به چالش بکشند. این دوگانگی در داده‌های پژوهش حاضر نیز دیده می‌شود؛ در برخی فرسته‌ها، پلیس به‌عنوان حافظ امنیت و مقابله‌کننده با زورگیری ستایش می‌شود، اما در فرسته‌هایی دیگر، به‌عنوان عامل تحقیر، خشونت یا قانون‌گریزی بازنمایی می‌گردد.

مطالعات اخیر پیرامون رابطه پلیس و رسانه‌های اجتماعی نشان می‌دهد که مشروعیت پلیس در فضای برخط امری ثابت نیست، بلکه به‌طور مداوم در تعاملات عمومی مذاکره و بازتعریف می‌شود. در همین زمینه، چودنوخوفسکی و لودویگ[5] (2023) نشان می‌دهند که رسانه‌های اجتماعی جایگاه پلیس را از نهادی صرفاً اجرایی به کنشگری گفتمانی و بسیار قابل مشاهده تغییر داده‌اند. در چنین فضایی، پلیس ناگزیر است اقتدار و مشروعیت خود را نه فقط از طریق عملکرد رسمی، بلکه در معرض داوری عمومی و در تعامل با کاربران بازتعریف

[1] Tyler
[2] Procedural Justice Theory
[3] Sunshine & Tyler
[4] Reiner
[5] Czudnochowski & Ludewig

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

کند. این پژوهش همچنین نشـــان می‌دهد که انتشـــار ویدئوها و روایت‌های مربوط به رفتار نامناســـب پلیس می‌تواند زمینه شـــکل‌گیری ضـدروایت‌هایی را فراهم کند؛ ضـدروایت‌هایی که روایت رسـمی پلیس را به چالش می‌کشـند و مشـروعیت آن را در فضـای عمومی محل پرسش قرار می‌دهند. همسو با این دیدگاه، زیدی و اوکانر[1] (2024) بر این نکته تأکید می‌کنند که نحوه تعامل پلیس با کاربران در شبکه‌های اجتماعی، به‌ویژه در مواجهه با انتقادها و واکنش‌های منفی، را می‌توان در چارچوب اصـــول عدالت رویه‌ای تحلیل کرد. به باور آنان، عناصری مانند پاسخ‌گویی، احترام، شفافیت و رفتار منصفانه در محیط برخط نیز نقشی اساسی در حفظ اعتماد عمومی و تقویت مشروعیت پلیس دارند. از این منظر، فعالیت پلیس در فضـــای مجازی فراتر از اطلاع‌رســـانی اســـت و می‌تواند در چگونگی شـــکل‌گیری اعتماد یا بی‌اعتمادی عمومی نسبت به این نهاد اثرگذار باشد.

۲.۲.۲. جریان‌های برخط، اطلاعات نادرست و جهت‌گیری عاطفی کاربران در بازنمایی کنش پلیس

در رسانه‌های اجتماعی، کاربران صرفاً دریافت‌کنندگان منفعل محتوا نیستند بلکه از طریق نظرگذاری، هشتگ‌گذاری، نام‌یاد، بازنشر، طنز، کنایه، تصویر و ویدئو در تولید و گردش معنا مشارکت می‌کنند (boyd, 2010; Marwick & boyd, 2011). از این منظر، بازنمایی کنش پلیس در فضـای مجازی نه فقط در متن فرسـته اصـلی، بلکه در امتداد واکنش‌ها، پاسـخ‌ها و پیوندهای بینامتنی کاربران شـکل می‌گیرد. هیرینگ (1999; 2004) در مطالعات ارتباطات رایانه‌مدار نشان می‌دهد که گفت‌وگوهای برخط غالباً با چندصـدایی،[2] گسست موضـوعی،[3] پاسخ‌های نامتوالی، طنز و آمیزش ویژگی‌های گفتار و نوشـــتار همراه‌اند. این ویژگی‌ها در تحلیل نظرهای مربوط به پلیس اهمیت دارد؛ زیرا کاربران ممکن اسـت در واکنش به یک رخداد انتظامی، هم‌زمان به موضـوعاتی مانند جرم، دولت، اقتصـاد، تجربه شـخصـی، رسـانه‌های خارجی، حجاب، فقر، عدالت یا بی‌اعتمادی نهادی ارجاع دهند. در چنین وضـــعیتی، گفت‌وگو از ســـطح رخداد اولیه فراتر می‌رود و در شـــبکه‌ای گسـترده‌تر از معناهای اجتماعی و سـیاسـی قرار می‌گیرد. امکان‌های فنی و تعاملی رسـانه‌های اجتماعی نیز در جهت‌دهی به این فرایند نقش دارند. زاپاوینیا[4] (2018) هشـــتگ‌ها را صـــرفاً برچســـب‌هایی فنی نمی‌داند، بلکه آن‌ها را ابزارهایی برای ســـازمان‌دهی گفت‌وگوهای قابل جست‌وجو، شکل‌دهی به اجتماع‌های موقت و پیوند دادن متن‌ها با یکدیگر معرفی می‌کند. در موضوع پلیس، هشتگ‌ها می‌توانند یک حادثه محدود را به گفتمان‌های فراگیرتری مانند امنیت، خشونت، عدالت، حقوق شهروندی، حجاب یا اعتراض متصل کنند. بنابراین، یک فرسته درباره برخورد پلیس ممکن است به‌سرعت در مسیرهایی تازه بازخوانی شود و در پیوند با تجربه‌های پیشین، روایت‌های رقیب و داوری‌های جمعی معنایی گسترده‌تر پیدا کند.

در این میان، مسـئله اطلاعات نادرسـت[5] یا جهت‌دار جایگاه مهمی دارد. اخبار جعلی معمولاً به اطلاعاتی گفته می‌شـود که نادرسـت، گمراه‌کننده[6] یا دست‌کاری‌شده‌اند و با هدف اثرگذاری بر افکار عمومی منتشر می‌شوند (Allcott & Gentzkow, 2017; Lazer et al., 2018). واردل و درخشـان[7] (2017) میان اطلاعات نادرسـت، اطلاعات گمراه‌کننده و اطلاعات زیان‌بار[8] تمایز می‌گذارند. این تمایز برای تحلیل فرسته‌های مربوط به پلیس ضروری است؛ زیرا همه محتوای انتقادی درباره پلیس الزاماً جعلی نیست، اما ممکن است ناقص، تقطیع‌شده، فاقد زمینه یا برخوردار از جهت‌گیری خاص باشد. ژو و ظفرانی[9] (2020) نیز تأکید می‌کنند که تشخیص اطلاعات جعلی در رسانه‌های اجتماعی تنها با بررســی محتوای پیام ممکن نیســت و باید هم‌زمان به منبع، الگوی انتشـــار و واکنش کاربران نیز توجه کرد. در رخدادهای انتظامی، ویدئوهای کوتاه، تصاویر بی‌زمینه، نقل‌قول‌های ناقص و روایت‌های بدون منبع روشن می‌توانند به‌سرعت داوری عمومی را تحت تأثیر قرار دهند. در چنین شرایطی، اگر پلیس نتواند با سرعت، دقت و تناسب، بافت رخداد را روشن کند، روایت اولیه در ذهن کاربران تثبیت می‌شود

[1] Zaidi & O'Connor
[2] overlapping exchanges
[3] topic decay
[4] Zappavigna
[5] misinformation
[6] disinformation
[7] Wardle & Derakhshan
[8] malinformation
[9] Zhou & Zafarani

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

و پاسخ دیرهنگام اثرگذاری محدودی خواهد داشت. این نکته با نظریه‌های ارتباطات بحران[1] نیز هم‌خوان است، چنانکه کومبس[2] (2015) نشان می‌دهد که پاسخ سازمان‌ها در بحران باید با نوع بحران، میزان مسئولیت ادراک‌شده و شدت آسیب هماهنگ باشد. ازاین‌رو، مواجهه ارتباطی پلیس با خطای واقعی مأمور، ویدئوی تقطیع‌شده، خبر جعلی یا اعتراض معیشتی نمی‌تواند الگوی واحدی داشته باشد.

در کنار ساختار تعاملی و مسئله اطلاعات نادرست، عواطف کاربران نیز در بازنمایی کنش پلیس نقشی تعیین‌کننده دارد. تحلیل احساسات[3] به شناسایی نگرش‌ها، عواطف و ارزیابی‌های کاربران نسبت به افراد، سازمان‌ها و رخدادها می‌پردازد (Liu, 2012; Pang & Lee, 2008). واکنش کاربران به پلیس در رسانه‌های اجتماعی تنها بر پایه استدلال حقوقی یا سیاسی شکل نمی‌گیرد، بلکه با احساساتی مانند خشم، ترس، همدلی، اعتماد، بی‌اعتمادی، تمسخر، غرور و نفرت درهم می‌آمیزد. پاپاچاریسی[4] (2015) مفهوم «عموم‌های عاطفی»[5] را برای توضیح نقش احساسات مشترک در شکل‌گیری کنش‌های برخط به کار می‌برد. بر این اساس، احساسات مثبت می‌توانند گفتمان «پلیس حافظ امنیت» را تقویت کنند، درحالی‌که عواطف منفی ممکن است به تعمیم انتقادی، قطبی‌شدن گفت‌وگوها و گسترش هجمه رسانه‌ای علیه پلیس بینجامند. بنابراین، فهم بازنمایی کنش پلیس در فضای مجازی مستلزم توجه هم‌زمان به جریان گفت‌وگوهای برخط، کیفیت اطلاعات در گردش و جهت‌گیری عاطفی کاربران است.

مرور پیشینه نشان می‌دهد که پژوهش‌های موجود هر یک بخشی از مسئله را روشن ساخته‌اند: برخی بر اعتماد و مشروعیت پلیس تمرکز داشته‌اند، برخی نقش رسانه‌ها را در ساختن تصویر نهادهای انتظامی بررسی کرده‌اند، و گروهی دیگر به واکنش‌های عاطفی، داوری‌های کاربران یا گردش اطلاعات نادرست در فضای مجازی پرداخته‌اند. با وجود این، در پیشینه مطالعاتی این حوزه هنوز توضیح منسجمی از این فرایند ارائه نشده است که یک رویداد انتظامی چگونه، از لحظه بازنمایی رسانه‌ای تا مرحله داوری جمعی کاربران، به عرصه‌ای برای مناقشه بر سر اعتبار، مسئولیت‌پذیری و حدود اقتدار پلیس تبدیل می‌شود. به بیان دقیق‌تر، آنچه کمتر واکاوی شده، پیوند میان شیوه روایت رخداد، جایگاه‌دهی به کنشگران، برجسته‌سازی یا حاشیه‌رانی عناصر زمینه‌ای، واکنش‌های عاطفی مخاطبان و مسیرهای شکل‌گیری گفت‌وگوهای موافق و مخالف است. مقاله حاضر بر همین خلأ تمرکز دارد و در آن تلاش بر این است نشان داده شود داوری کاربران درباره عملکرد پلیس چگونه در بستر یک فرایند چندلایه شکل می‌گیرد. در واقع، اهمیت علمی پژوهش حاضر در ارائه نگاهی فرایندی به مشروعیت پلیس در رسانه‌های اجتماعی است.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با طرح ترکیبی اکتشافی انجام شد. در مرحلهٔ نخست، داده‌ها با رویکردی کیفی بررسی و تفسیر شدند تا الگوهای اصلی بازنمایی کنش پلیس، شیوه‌های نام‌گذاری و ارزیابی کنشگران، چگونگی انتساب مسئولیت، نحوهٔ ارجاع به رخدادها، جهت‌گیری‌های عاطفی و چگونگی شکل‌گیری و گسترش گفت‌وگوها شناسایی شوند. سپس، مؤلفه‌هایی که از یک سو پشتوانهٔ نظری داشتند و از سوی دیگر در داده‌ها به‌صورت تکرارشونده قابل تشخیص بودند، در قالب یک شیوه‌نامهٔ کدگذاری تعریف شدند و حضور یا نبود آنها در هر واحد تحلیل ثبت شد. این تبدیل مقوله‌های حاصل از تحلیل کیفی به متغیرهای قابل شمارش، امکان مقایسهٔ نظام‌مند دو زیرپیکرهٔ موافق و مخالف را فراهم کرد؛ با این ملاحظه که فراوانی‌ها و درصدها جایگزین تفسیر گفتمانی نشدند، بلکه برای آشکارکردن الگوهای تکرارشونده در داده‌ها به کار رفتند (Sandelowski et al., 2009; Creswell & Plano Clark, 2018).

چارچوب اصلی تحلیل، تحلیل گفتمان انتقادی تعاملات دیجیتال بود. در این چارچوب، مفاهیم مربوط به بازنمایی کنشگران اجتماعی، از جمله نحوهٔ نام‌گذاری، فعال‌سازی و منفعل‌سازی، مشخص‌سازی و نامشخص‌سازی، عام‌نمایی و خاص‌نمایی و حذف یا کمرنگ‌سازی کنشگران، برای تحلیل سطح متن به کار رفتند. در سطح تعامل نیز از مفاهیم منتخب تحلیل گفتمان رایانه‌واسط برای بررسی پیوند میان پیام‌ها، پاسخ‌ها، پیوست و گسست موضوعی، ارجاع متقابل و حرکت معنا در زنجیرهٔ گفت‌وگو استفاده شد. جهت‌گیری عاطفی دیدگاه‌ها نیز نه به‌عنوان یک روش مستقل، بلکه به‌مثابهٔ یکی از مؤلفه‌های تحلیل گفتمانی و در نسبت با موضوع ارزیابی، کنشگر هدف و جایگاه پیام

[1] Situational Crisis Communication Theory (SCCT)
[2] Coombs
[3] sentiment analysis
[4] Papacharissi
[5] affective publics

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

در زنجیرهٔ تعامل بررسی شد.

داده‌های پژوهش از فرسته‌ها، ویدئوها و دیدگاه‌های عمومی منتشرشده در اینستاگرام و یوتیوب گردآوری شدند. انتخاب این دو پلتفرم به این دلیل بود که بخش قابل‌توجهی از رخدادهای مربوط به مواجههٔ پلیس و شهروند در آنها به‌صورت تصویر یا ویدئو منتشر می‌شود و ذیل چنین محتواهایی امکان شکل‌گیری زنجیره‌های نسبتاً گستردهٔ واکنش، حمایت، نقد و بازتفسیر وجود دارد. نمونه‌گیری به‌صورت چندمرحله‌ای، خوشه‌ای و هدفمند انجام شد. خوشه در این پژوهش به هر فرستهٔ اصلی همراه با مجموعهٔ دیدگاه‌ها و پاسخ‌های مرتبط با آن اطلاق می‌شود؛ زیرا معنای یک دیدگاه در بسیاری از موارد بدون توجه به فرستهٔ اولیه و پیام‌هایی که پیش یا پس از آن قرار گرفته‌اند قابل تفسیر نیست. در مرحلهٔ نخست، جست‌وجوی اکتشافی در اینستاگرام و یوتیوب با استفاده از مجموعه‌ای از کلیدواژه‌ها و هشتگ‌های مرتبط با موضوع انجام شد. این واژه‌ها شامل صورت‌هایی مانند «پلیس»، «فراجا»، «نیروی انتظامی»، «یگان انتظامی»، «برخورد پلیس» و ترکیب‌های معنایی نزدیک به آنها بود. افزون بر جست‌وجوی مستقیم در دو پلتفرم، از موتور جست‌وجوی گوگل[1] نیز برای یافتن فرسته‌ها، ویدئوها و صفحات مرتبط استفاده شد. هدف این مرحله شناسایی رخدادهایی بود که در آنها کنش یا نحوهٔ مواجههٔ پلیس به موضوع گفت‌وگو، نقد، حمایت یا مناقشهٔ کاربران تبدیل شده بود. ازاین‌رو، هدف نمونه‌گیری بازنمایی آماری همهٔ محتوای مربوط به پلیس در فضای مجازی نبود، بلکه انتخاب خوشه‌هایی بود که از نظر گفتمانی ظرفیت پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش را داشته باشند. دامنهٔ آرشیوی بازیابی داده‌ها سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۴ را دربر گرفت. این گستره زمانی به معنای طراحی یک مطالعهٔ طولی یا فرض همگنی شرایط اجتماعی، سیاسی و رسانه‌ای طی این سال‌ها نیست. پژوهش در پی مقایسهٔ سال‌به‌سال نگرش‌ها یا استخراج روند تاریخی واحد نیز نبود؛ بلکه هر فرسته و زنجیرهٔ گفت‌وگو با توجه به بافت همان رخداد تحلیل شد. تفاوت شرایط اجتماعی، تغییر میزان دسترسی به پلتفرم‌ها، فیلترینگ، حذف محتوا و تغییر سازوکارهای نمایش و توزیع داده در طول این دوره به‌عنوان بخشی از محدودیت‌های مطالعه در تفسیر نتایج لحاظ شد. در مرحلهٔ دوم، خوشه‌های شناسایی‌شده بر اساس معیارهای ورود و خروج غربال شدند. ورود هر خوشه به پیکره منوط به وجود رابطهٔ روشن میان فرستهٔ اصلی و یک کنش انتظامی بود. افزون بر این، لازم بود در بخش دیدگاه‌ها دست‌کم یکی از ابعاد مورد نظر پژوهش، مانند ارزیابی عملکرد پلیس، دفاع یا نقد کنش مأمور، انتساب مسئولیت، حقوق شهروندی، قانون، مشروعیت، امنیت، خشونت، تناسب رفتار یا واکنش به روایت رسانه‌ای قابل تشخیص باشد. دیدگاه‌های تبلیغاتی، پیام‌های خودکار، تکرارهای کامل، موارد فاقد ارتباط معنایی با رخداد و پیام‌هایی که هیچ محتوای زبانی یا تعاملی قابل تحلیل نداشتند از پیکره کنار گذاشته شدند.

دیدگاه‌های ذیل فرسته‌های منتخب به‌صورت دستی گردآوری و در فایل داده ثبت شدند و در این مرحله از خزش خودکار یا نرم‌افزار استخراج انبوه داده استفاده نشد. پیکرهٔ اولیه شامل ۵۷۹۰ دیدگاه بود. پس از پالایش، حذف موارد تکراری یا نامرتبط و اعمال معیارهای ورود و خروج، ۲۳۴۲ دیدگاه در پیکرهٔ تحلیلی نهایی باقی ماند. از این تعداد، ۱۲۴۶ دیدگاه در زیرپیکرهٔ موافق و ۱۰۹۶ دیدگاه در زیرپیکرهٔ مخالف کنش پلیس قرار گرفتند. منظور از «دیدگاه موافق» حمایت کلی یا ثابت از نهاد پلیس نیست. دیدگاهی در این گروه قرار گرفت که کنش پلیس در رخداد مورد بحث را قانونی، ضروری، موجه، متناسب یا قابل دفاع بازنمایی می‌کرد. در مقابل، «دیدگاه مخالف» به نظری اطلاق شد که همان کنش را ناموجه، نامتناسب، خشونت‌آمیز، تحقیرآمیز، غیرقانونی، ناقض حق یا سزاوار نقد معرفی می‌کرد. بنابراین، معیار طبقه‌بندی، موضع نسبت به کنش مشخص در همان رخداد بود، نه نگرش کلی نویسندهٔ دیدگاه به پلیس. در مرحلهٔ نخست کدگذاری، امکان ثبت دیدگاه‌های مختلط، مشروط و نامشخص نیز وجود داشت. فقط در مواردی که با بررسی کل متن و پیام مرجع، جهت غالب قابل تشخیص بود، نظر در یکی از دو زیرپیکره قرار گرفت؛ مواردی که حتی پس از بررسی بافت همچنان مبهم بودند، در مقایسهٔ کمّی دوتایی وارد نشدند. واحد پایهٔ کدگذاری هر دیدگاه بود، اما دیدگاه منفرد واحد کامل تفسیر محسوب نمی‌شد. برای هر دیدگاه، فرستهٔ اصلی، پیام مورد پاسخ و در صورت لزوم چند پیام پیشین و پسین نیز بررسی شدند. این امر به‌ویژه در مواردی اهمیت داشت که دیدگاه به‌تنهایی فاقد معنای کامل بود؛ برای مثال، عبارتی مانند «کاملاً درست بود» تنها در صورتی قابل کدگذاری مطمئن است که مشخص باشد در پاسخ به کدام پیام یا کدام بخش از رخداد نوشته شده است.

مؤلفه‌های تحلیلی به‌صورت قیاسی ـــ استقرایی تدوین شدند. بخشی از آنها از چارچوب نظری پژوهش استخراج شد و بخش دیگر در

[1] Google

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

جریان خوانش اولیه داده‌ها و بر اساس الگوهای تکرارشونده تکمیل گردید. در سطح محتوا، مؤلفه‌هایی مانند اظهار فعال و منفعل، ارجاع به رخداد، انواع نام‌دهی، مشخص‌سازی و نامشخص‌سازی، عام‌نمایی و خاص‌نمایی، پنهان‌سازی، کمرنگ‌سازی و ارجاع زمانی ـــ مکانی ثبت شدند. در سطح جریان گفت‌وگو نیز مؤلفه‌هایی مانند پیوست و گسست گفتمانی، موازنهٔ معنایی، فراسخن، بازنشر، ارجاع متقابل و توضیح مورد توجه قرار گرفتند. در مجموع، ۲۱ مؤلفهٔ گفتمانی در نظام کدگذاری تعریف شد. کدگذاری چندبرچسبی بود؛ بنابراین، یک دیدگاه می‌توانست هم‌زمان واجد بیش از یک مؤلفه باشد. حضور هر مؤلفه با عدد «۱» و نبود آن با عدد «۰» ثبت شد؛ ازاین‌رو، مجموع درصدهای گزارش‌شده برای مؤلفه‌ها الزاماً برابر با صد نیست. برای افزایش شفافیت و بازتولیدپذیری تحلیل، برای مؤلفه‌های اصلی تعریف عملیاتی و معیار تشخیص تدوین شد. جدول ۱ در این نقطه درج شود.

جدول ۱-تعریف عملیاتی مؤلفه‌های اصلی کدگذاری

Table 1- Operational definitions of the main coding components

سطح تحلیل	مؤلفه	تعریف عملیاتی در پژوهش	شیوه کدگذاری
محتوا	اظهار فعال	وقوع کنش بر کنشگر یا کم‌رنگ‌شدن عامل؛ مانند «شهروند بازداشت شد».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	اظهار منفعل	وقوع کنش بر کنشگر یا کم‌رنگ‌شدن عامل؛ مانند «شهروند بازداشت شد».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	ارجاع به رخداد	اشاره به حادثه، عملیات، برخورد، بازداشت یا موقعیت مشخص مربوط به پلیس.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	نام‌دهی رسمی	کاربرد عنوان‌های نهادی مانند «پلیس»، «نیروی انتظامی»، «مأمور» یا «ضابط».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	نام‌دهی نیمه‌رسمی	کاربرد عنوان‌هایی میان زبان رسمی و محاوره‌ای، مانند «نیروها» یا «مأمورها».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	نام‌دهی غیررسمی	کاربرد برچسب‌ها یا تعبیرهای محاوره‌ای، عاطفی یا ارزش‌گذارانه.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	مشخص‌سازی	معرفی کنشگر با نام، جنسیت، سن، نقش اجتماعی، جایگاه سازمانی یا موقعیت خاص.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	نامشخص‌سازی	معرفی مبهم یا بی‌نام کنشگر؛ مانند «عده‌ای»، «برخی» یا «چند نفر».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	عام‌نمایی	داوری درباره یک گروه کلی؛ مانند «پلیس»، «مردم» یا «معترضان».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	خاص‌نمایی فردی	اشاره به یک فرد یا نمونه مشخص؛ مانند «این مأمور» یا «آن زن».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	خاص‌نمایی گروهی	برجسته‌کردن زیرگروهی مشخص؛ مانند «زنان روستا» یا «نیروهای یگان ویژه».	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	پنهان‌سازی	حذف عامل یا کنشگر اصلی به‌گونه‌ای که از متن قابل بازیابی نباشد.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	کم‌رنگ‌سازی	نام‌نبردن مستقیم از کنشگر، درحالی‌که از بافت بتوان حضور او را حدس زد.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
محتوا	ارجاع به زمان و مکان رخداد	اشاره به زمان، مکان، منطقه، شهر، روستا یا موقعیت وقوع رخداد.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	پیوست گفتمانی	ادامه یا تقویت محور معنایی فرسته اصلی یا نظرهای پیشین.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	گسست گفتمانی	فاصله‌گرفتن از موضوع اصلی و انتقال بحث به موضوعی دیگر.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	موازنه معنایی	بازمعرفی موضوع یا کنشگر پیشین با معنایی مشابه، تکمیلی یا تقابلی.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	فراسخن	واکنش به خود گفت‌وگو، شیوه بحث، رفتار کاربران، رسانه یا نحوه روایت رخداد.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	بازنشر	پیوند دادن نظر به فضای متنی یا تعاملی دیگر از طریق هشتگ، نام‌یاد یا نقل مستقیم.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	ارجاع متقابل	اشاره به فرسته، رخداد، رسانه، کاربر، ویدئو یا بحثی بیرون از زنجیره مستقیم گفت‌وگو.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰
جریان گفت‌وگو	توضیح	ارائه توضیح برای روشن‌کردن، تکمیل، اصلاح یا گسترش یک نظر، رخداد یا داوری پیشین.	وجود = ۱ / عدم وجود = ۰

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

برای افزایش اعتمادپذیری تحلیل، فرایند کدگذاری در چند مرحله انجام شد. ابتدا زیرنمونه‌ای شامل داده‌هایی از هر دو پلتفرم، هر دو جهت‌گیری و گونه‌های مختلف رخدادها به‌صورت آزمایشی کدگذاری شد. این مرحله برای شناسایی مرزهای مفهومی و اصلاح شیوه‌نامه به کار رفت. سپس تعریف‌ها و نمونه‌های منتخب در اختیار دو پژوهشگر آشنا با تحلیل گفتمان و داده‌های رسانه‌ای قرار گرفت و بر اساس دیدگاه آنان، تمایز میان مقوله‌های نزدیک، از جمله عام‌نمایی و نامشخص‌سازی، پنهان‌سازی و کمرنگ‌سازی و پیوست و گسست گفتمانی، بازبینی شد. پس از تثبیت کدگذاری، فراوانی و درصد وقوع هر مؤلفه در دو زیرپیکرهٔ موافق و مخالف محاسبه شد. سپس این الگوهای عددی با بازگشت به نمونه‌های واقعی، فرستهٔ اصلی و زنجیرهٔ تعامل تفسیر شدند تا بسامد یک مؤلفه به‌تنهایی مبنای داوری قرار نگیرد. در این مرحله، هدف تحلیل کمّی شناسایی تفاوت‌ها و شباهت‌های تکرارشونده میان دو جریان گفتمانی بود و تفسیر نهایی بر پیوند میان فراوانی، کارکرد زبانی و بافت تعامل استوار شد.

در تفسیر نتایج، محدودیت‌های داده‌های رسانه‌های اجتماعی نیز لحاظ شد. دیدگاه‌های کاربران اینستاگرام و یوتیوب نمایندهٔ آماری کل جامعه ایران نیستند و از آنها نمی‌توان ویژگی‌هایی مانند سن، تحصیلات، شغل، گرایش سیاسی یا میزان دانش حقوقی نویسندگان را به‌طور معتبر استنتاج کرد. شمار دنبال‌کنندگان حساب‌ها نیز در زمان گردآوری به‌صورت نظام‌مند ثبت نشده بود؛ ازاین‌رو، پژوهش دربارهٔ میزان نفوذ اجتماعی نویسندگان دیدگاه‌ها نتیجه‌گیری نمی‌کند. همچنین، عاطفی، حمایتی یا انتقادی بودن یک دیدگاه به‌خودی‌خود دلیلی بر صحت یا نادرستی رخداد نیست. این داده‌ها برای بررسی نحوهٔ بازنمایی و تفسیر کنش پلیس در محیط دیجیتال استفاده شدند و نه برای احراز حقوقی نقض حقوق شهروندی یا تعیین واقعیت عینی یک رخداد. بنابراین، حدود نتیجه‌گیری به الگوهای مشاهده‌شده در همین پیکرهٔ هدفمند اینستاگرام و یوتیوب محدود می‌شود.

٤. یافته‌های پژوهش

در بخش حاضر یافته‌های پژوهش در سه سطح ارائه می‌شوند. نخست، نتایج کمی حاصل از کدگذاری دوتایی ۲۱ مؤلفهٔ گفتمانی در دو زیرپیکرهٔ موافق و مخالف کنش پلیس گزارش و تفسیر می‌شوند. سپس، برای تبیین دقیق‌تر سازوکارهای معناپردازی، دو نمونه از فرسته‌های تحلیل‌شده به‌صورت کیفی و تفصیلی بررسی می‌شوند: یک نمونه از جریان گفتمانی موافق پلیس، مربوط به عملیات دستگیری افراد متهم به زورگیری و سرقت خودرو، و یک نمونه از جریان گفتمانی مخالف کنش پلیس، مربوط به درگیری مأموران یگان ویژه با اهالی روستای طارم بر سر انتقال آب چشمه. این دو فرسته از آن جهت انتخاب شده‌اند که الگوهای زبانی و گفتمانی شاخص هر یک از دو جریان را با وضوح بیشتری بازنمایی می‌کنند. در پایان نیز دو جریان از نظر شیوهٔ هدایت گفت‌وگو، نوع بازنمایی کنشگران و توانایی آن‌ها در تثبیت، تضعیف یا بازتعریف معنا با یکدیگر مقایسه می‌شوند.

٤. ١. مشروعیت‌بخشی به کنش پلیس در گفتمان کاربران

٤. ١. ١. پلیس به‌مثابه حافظ امنیت

فرستهٔ مورد بررسی، عملیات پلیس برای دستگیری چند تن از افراد متهم به زورگیری و سرقت خودرو در مخفیگاه آنان را نمایش می‌دهد.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

تصویر ۱- کنش پلیس درزمینه دستگیری سارق خودرو

Picture 1- Police action in the arrest of a car thief

در این فرسته، بخش قابل‌توجهی از نظرها در جهت تأیید کنش پلیس شکل گرفته‌اند. کاربران با به‌کارگیری تعبیرهایی مانند «ماشاالله به نیروهای امنیتی و انتظامی»، «خدا قوت»، «درود بر حافظان امنیت»، «دم پلیس امنیت گرم»، «درود بر پلیس قهرمان وطن» و «لذت می‌برم از اقتدار همچین پلیس‌هایی»، عملیات دستگیری را در پیوند با امنیت، اقتدار و مقابله با جرم معنا می‌کنند. تکرار واژه‌هایی مانند «امنیت»، «اقتدار»، «حافظان»، «قهرمان» و «دلاوران» پلیس را به‌عنوان کنشگری فعال، ضروری و حمایت‌گر ترسیم می‌کند. در برخی نظرها، مشروعیت‌بخشی به پلیس بر تجربهٔ زیستهٔ کاربران استوار است. برای مثال، یکی از کاربران می‌نویسد: «من قبلاً نگاه بدی به نیروی انتظامی داشتم، اما وقتی از خودم زورگیری شد و نیروی انتظامی طرف رو گرفتند... فهمیدم چقدر پلیس زحمتکش است». در این نمونه، موضع مثبت کاربر نه صرفاً بر پایهٔ روایت رسمی، بلکه بر اساس تجربهٔ شخصی ناامنی و مداخلهٔ پلیس صورت‌بندی می‌شود. بااین‌حال، عبارت «خوب و بد در هر شغل و جامعه وجود دارد» نوعی موازنهٔ معنایی ایجاد می‌کند و حمایت از پلیس را با پذیرش امکان خطا یا تفاوت در عملکرد مأموران همراه می‌سازد. ازاین‌رو، این نظر بیش از آنکه دفاعی مطلق از نهاد پلیس باشد، نوعی مشروعیت‌بخشی مشروط و تجربه‌محور را القا می‌کند. در بخش دیگری از داده‌ها، کنش پلیس با گفتمان‌های ملی، دینی و امنیتی پیوند می‌یابد. تعبیرهایی مانند «دلاورای این مرز و بوم»، «پلیس‌های کشورم»، «حافظان امنیت کشورم»، «نیروهای انتظامی ایران قوی» و «پلیس قهرمان وطن»، عملیات دستگیری را از سطح یک رخداد انتظامی به سطحی ملی و هویتی انتقال می‌دهند. کاربرد تعبیر «سربازان گمنام امام زمان» عناصر گفتمان دینی و امنیتی را وارد توصیف کنش پلیس می‌کند و از این طریق، پیوندی بیناگفتمانی[1] میان اقتدار انتظامی، مأموریت امنیتی و خدمت اعتقادی پدید می‌آورد. حضور این تعبیر می‌تواند بیانگر درهم‌آمیختگی بازنمایی نهادهای انتظامی و امنیتی در ذهن برخی کاربران باشد به‌گونه‌ای که عملیات دستگیری در چارچوب دفاع از نظم عمومی و مقابله با تهدید معنا می‌شود.

با وجود غلبهٔ نظرهای تأییدی، در درون همین جریان نشانه‌هایی از تردید نسبت به مراحل بعدی فرایند عدالت کیفری نیز دیده می‌شود. برخی کاربران دربارهٔ پوشاندن چهرهٔ متهمان پرسش‌هایی مطرح کرده‌اند: «چرا چهره‌هاشون پخش نمی‌شه؟»، «باید چهره‌هاشون رو نشون بدید» و «آدمی که زورگیری می‌کنه چرا چهره‌اش باید شطرنجی بشه؟». در برخی نظرها، این مطالبه با نگرانی از آزادی زودهنگام متهمان پیوند می‌یابد، چنان‌که کاربری می‌نویسد: «قیافه‌شونو نشون بده که شش ماه دیگه ولشون می‌کنی». نظرهایی که به‌صراحت عملکرد قوه قضاییه را نقد می‌کنند، این بی‌اعتمادی نهادی را آشکارتر می‌سازند. برای نمونه، کاربری می‌نویسد: «پلیس زحمت می‌کشه... ولی حیف و صد حیف قوه قضاییه ناکارآمدی داریم» و کاربر دیگری اظهار می‌کند: «نیروی انتظامی بگیره، دادگاه بعد دو سه ماه آزاد کنه، باز هم روز از نو». در این نظرها، عملکرد پلیس در مرحلهٔ دستگیری مثبت ارزیابی می‌شود، اما استمرار امنیت به کارآمدی دادگاه، تناسب مجازات و جلوگیری از تکرار جرم وابسته دانسته می‌شود. بنابراین، حمایت از پلیس الزاماً به معنای اعتماد به کل فرایند عدالت کیفری نیست.

برخی کاربران نیز مسیر گفت‌وگو را از جرم خیابانی به موضوعات کلان‌تری مانند فساد اقتصادی، فقر و نابرابری منتقل می‌کنند. برای مثال، کاربری می‌نویسد: «کاش اونایی که بیلیون بیلیون دلار اختلاس می‌کردن هم عرضه دستگیری‌شون رو داشتین» و کاربر دیگری اظهار

[1] interdiscursivity

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

می‌کند: «اگر راست می‌گید اون دزدها و غارتگران گنده رو بگیرید». این نظرها صرفاً خروج از موضوع اصلی فرسته نیستند، بلکه معیار ارزیابی اقتدار و عدالت پلیس را بازتعریف می‌کنند. در این چارچوب، پلیس زمانی مقتدر و عادل تلقی می‌شود که علاوه بر مجرمان خرد و خیابانی، با اشکال کلان‌تر جرم و فساد نیز برخورد کند.

در کنار این موارد، گروهی از کاربران روایت مسلط اقتدار پلیس را از سه مسیر متفاوت به چالش می‌کشند. مسیر نخست، نقد تناسب عملیات است، مانند نظر «این همه نیرو واسه یک نفر؟» که میان تعداد نیروهای حاضر و میزان تهدید ادراک‌شده عدم تناسب برقرار می‌کند. مسیر دوم، مشروعیت‌زدایی از عملیات از طریق نسبت‌دادن نمایش‌گری و صحنه‌پردازی رسانه‌ای است، چنان‌که در تعبیرهای «ساختگیه» و «همش جلو دوربین» دیده می‌شود. در این نظرها، اصالت رخداد و انگیزهٔ اجرای عملیات زیر سؤال می‌رود و کنش پلیس به نمایش رسانه‌ای تقلیل می‌یابد. مسیر سوم، نقد شیوهٔ رفتار مأموران است، مانند «با کفش وارد خانه متهم شدن اصلاً کار درستی نیست» و «پلیس نباید با مردم اینطوری رفتار کنه». در نظر دوم، کاربرد واژهٔ «مردم» برای اشاره به افراد حاضر در صحنه، مرز میان «متهم» و «شهروند» را بازتعریف می‌کند و توجه را از جرم ادعایی به حدود رفتار مجاز پلیس انتقال می‌دهد. موضع برخی کاربران نیز نه کاملاً تأییدی و نه کاملاً مخالف، بلکه موقعیت‌مند و مشروط است. برای نمونه، یکی از کاربران می‌نویسد: «وقتی این دزدها و زورگیرها را می‌گیرین بهتون افتخار می‌کنم... وقتی موتور از یک آدم بی‌آزار می‌گیرین دلگیر می‌شم... درکل مهربان باشین با مردم». در این نظر، مشروعیت پلیس به نوع کنش و هویت طرف مقابل وابسته می‌شود. برخورد با مجرمان خطرناک، موجب حمایت و افتخار است، اما مداخله در برابر شهروندان بی‌آزار به‌عنوان رفتاری ناموجه تلقی می‌شود. بر همین اساس، تصویر پلیس برای این گروه از کاربران ثابت و یکدست نیست، بلکه بر اساس ادراک آنان از خطر، عدالت، تناسب و شیوهٔ مداخله تغییر می‌کند. داده‌های این فرسته نشان می‌دهند که تصویر مثبت پلیس عمدتاً بر توانایی آن در مقابله با جرم آشکار و تأمین امنیت استوار است. هرچند باید در نظر داشت، این مشروعیت مطلق نیست و به رعایت تناسب، پاسخ‌گویی، شیوهٔ رفتار با شهروندان و کارآمدی سایر نهادهای عدالت کیفری وابسته می‌ماند.

٤. ١. ٢. الگوی گفتمانی مشروعیت‌بخشی به کنش پلیس در زیرپیکره موافق

داده‌های کمی زیرپیکرهٔ موافق نشان می‌دهند که مشروعیت‌بخشی به کنش پلیس عمدتاً از طریق بیان آشکار موضع، ارجاع به رخدادهای تهدیدکنندهٔ امنیت و حفظ پیوست موضوعی و معنایی در جریان گفت‌وگو صورت می‌گیرد. توزیع سازوکارهای شناسایی‌شده در این زیرپیکره در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲- توزیع سازوکارهای گفتمانی در واحدهای تحلیل زیرپیکرهٔ موافق پلیس

Table 2- Distribution of Discursive Mechanisms in the Pro-Police Subcorpus

سازوکار معناپردازی	فراوانی	درصد
اظهار (فعال)	1112	89.25
ارجاع به رخداد/پدیده	1097	88.04
پیوست گفتمانی	1088	87.32
کمرنگ‌سازی (حذف)	840	67.42
نامشخص‌سازی	762	61.16
نام‌دهی نیمه‌رسمی	600	48.15
خاص‌نمایی گروهی	579	46.49
خاص‌نمایی فردی	477	38.30
عام‌نمایی	454	36.45
نام‌دهی غیررسمی	453	36.37
نام‌دهی رسمی	113	9.07
موازنه معنایی	21	1.69
گسست گفتمانی	2	0.16

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

بر اساس جدول (۲)، «اظهار فعال» با ۱۱۱۲ مورد و ۸۹/۲۵ درصد، پرتکرارترین مؤلفهٔ زیرپیکرهٔ موافق است. فراوانی این مؤلفه نشان می‌دهد که کاربران غالباً موضع تأییدی خود را به‌صورت مستقیم، آشکار و ارزیابانه بیان می‌کنند. صورت‌های کوتاه و عاطفی مانند «خدا قوت»، «دمتون گرم» و «درود بر حافظان امنیت» بدون نیاز به استدلال تفصیلی، حمایت کاربران از پلیس را آشکار می‌سازند. تکرار این اظهارهای صریح در امتداد جریان گفت‌وگو نیز به بازتولید و تقویت موضع تأییدی کمک می‌کند.

«ارجاع به رخداد/پدیده» با ۱۰۹۷ مورد و ۸۸/۰۴ درصد، دومین مؤلفهٔ پرتکرار است. این فراوانی نشان می‌دهد که مشروعیت پلیس در زیرپیکرهٔ موافق عمدتاً با ارجاع به ماهیت رخداد، وقوع جرم و ضرورت مداخلهٔ انتظامی صورت‌بندی می‌شود. در این الگو، حمایت از پلیس صرفاً بر منزلت نهادی آن استوار نیست، بلکه از نسبت کنش پلیس با تهدیدهایی مانند زورگیری، سرقت، خشونت و اخلال در امنیت عمومی ناشی می‌شود. بنابراین، رخداد مجرمانه به نقطهٔ اتکایی برای توجیه ضرورت حضور و مداخلهٔ پلیس تبدیل می‌شود.

فراوانی «پیوست گفتمانی» نیز با ۱۰۸۸ مورد و ۸۷/۳۲ درصد، بیانگر استمرار نسبی موضوع و موضع تأییدی در جریان گفت‌وگوهای این زیرپیکره است. نظرهای کاربران غالباً در امتداد یکدیگر قرار می‌گیرند و از طریق بازتولید مفاهیمی مانند امنیت، اقتدار، خدمت و فداکاری، روایت نسبتاً پایداری از پلیس ایجاد می‌کنند. در چنین وضعیتی، هر نظر تازه معمولاً به‌جای تغییر جهت بحث، معنای شکل‌گرفته در نظرهای پیشین را تقویت می‌کند. فراوانی بسیار اندک گسست گفتمانی، با ۲ مورد و ۰/۱۶ درصد، نیز نشان می‌دهد که تغییر کامل موضوع یا قطع آشکار زنجیرهٔ معنایی در این زیرپیکره به‌ندرت رخ داده است.

«کمرنگ‌سازی» با ۸۴۰ مورد و ۶۷/۴۲ درصد، نشان می‌دهد که مشروعیت‌بخشی تنها از طریق تمجید مستقیم از پلیس انجام نمی‌شود، بلکه برجسته‌سازی برخی جنبه‌های رخداد، به حاشیه‌راندن جنبه‌های دیگر را نیز در پی دارد. تأکید کاربران بر خطر مجرمان، ضرورت برخورد قاطع و نیاز جامعه به امنیت، مرکز توجه را از شیوهٔ اجرای عملیات، تناسب مداخله یا حقوق افراد متهم به ضرورت مقابله با جرم منتقل می‌کند. در این الگو، عناصر مناقشه‌برانگیز الزاماً به‌طور کامل حذف نمی‌شوند، اما در مقایسه با خطر ادراک‌شده و ضرورت تأمین امنیت، برجستگی کمتری می‌یابند.

«نامشخص‌سازی» نیز با ۷۶۲ مورد و ۶۱/۱۶ درصد، سهم درخورتوجهی در زیرپیکرهٔ موافق دارد. این مؤلفه در مواردی مشاهده می‌شود که کنشگران، مسئولیت‌ها یا حدود مشارکت آنان با صراحت معرفی نمی‌شوند و کاربران از ضمیرها و ارجاع‌های مبهمی مانند «اینها»، «اونا»، «یه عده» یا ساخت‌های فاقد عامل مشخص استفاده می‌کنند. نامشخص‌سازی می‌تواند موجب شود که هویت فردی و شرایط خاص کنشگران در پس یک تصویر کلی از تهدید یا اخلال قرار گیرد. در نتیجه، توجه بیشتر بر نوع خطر و ضرورت واکنش پلیس متمرکز می‌شود تا بر ویژگی‌ها و وضعیت فردی اشخاص حاضر در رخداد.

الگوهای «خاص‌نمایی گروهی»، «خاص‌نمایی فردی» و «عام‌نمایی» نیز چگونگی بازنمایی کنشگران را روشن می‌کنند. خاص‌نمایی گروهی با ۵۷۹ مورد و ۴۶/۴۷ درصد، در مواردی دیده می‌شود که کنشگران در قالب گروه‌هایی مانند «نیروهای انتظامی»، «مأموران»، «زورگیرها» یا «اوباش» معرفی می‌شوند. چنین بازنمایی‌ای تقابلی میان دو گروه کلی ایجاد می‌کند: گروهی که حافظ نظم و امنیت معرفی می‌شود و گروهی که عامل تهدید و بی‌نظمی است. این دوگانه‌سازی، مرز میان کنشگران مشروع و نامشروع را برجسته می‌سازد. خاص‌نمایی فردی با ۴۷۷ مورد و ۳۸/۲۸ درصد، به مواردی مربوط است که تمرکز بر مأمور، متهم، قربانی یا شهروندی مشخص قرار می‌گیرد. این شیوهٔ ارائه می‌تواند ارزیابی کاربران را شخصی‌تر کند و مسئولیت، شجاعت، آسیب‌پذیری یا خطای یک کنشگر معین را در کانون توجه قرار دهد. در مقابل، عام‌نمایی با ۴۵۴ مورد و ۳۶/۴۴ درصد، کنشگران را ذیل عنوان‌های کلی مانند «پلیس»، «مردم»، «مجرمان» یا «جامعه» قرار می‌دهد. عام‌نمایی موجب می‌شود که ارزیابی یک رخداد مشخص به کل یک گروه یا نهاد تعمیم داده شود، به‌گونه‌ای که موفقیت مأموران حاضر در یک عملیات می‌تواند به‌عنوان نشانهٔ کارآمدی «پلیس» در معنایی عام تعبیر شود.

در سطح نام‌دهی، «نام‌دهی نیمه‌رسمی» با ۶۰۰ مورد و ۴۸/۱۵ درصد بیشترین فراوانی را دارد. پس از آن، «نام‌دهی غیررسمی» با ۴۵۳ مورد و ۳۶/۳۶ درصد و «نام‌دهی رسمی» با ۱۱۳ مورد و ۹/۰۷ درصد قرار گرفته‌اند. این توزیع نشان می‌دهد که کاربران برای ارجاع به پلیس بیشتر از عنوان‌های نیمه‌رسمی، روزمره و عاطفی استفاده کرده‌اند و نام‌گذاری کاملاً سازمانی یا اداری سهم محدودتری داشته است. تعبیرهایی مانند «حافظان امنیت»، «پلیس‌های کشورم»، «دلاوران» و «پلیس قهرمان» ضمن حفظ ارجاع نهادی، واجد بار ارزشی و عاطفی‌اند. صورت‌هایی مانند «دمتون گرم»، «عشقین» و «خدا پشت و پناهتون» نیز رابطهٔ کاربران با پلیس را از سطح ارزیابی رسمی به سطحی صمیمی و

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

عاطفی انتقال می‌دهند. درنتیجه، مشروعیت پلیس در این زیرپیکره صرفاً از زبان رسمی نهادها بازتولید نمی‌شود، بلکه در تعامل روزمرهٔ کاربران نیز شکل می‌گیرد.

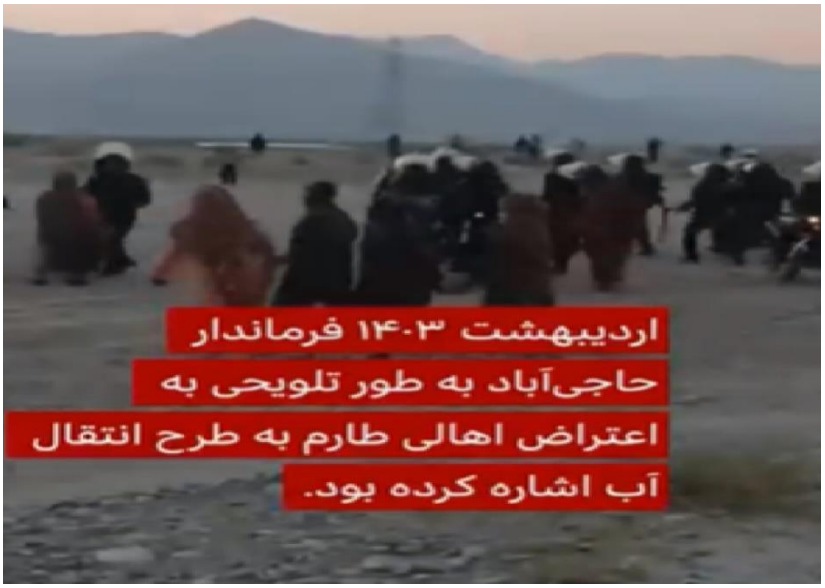
«موازنهٔ معنایی» با وجود فراوانی اندک، یعنی ۲۱ مورد و ۱/۶۹ درصد، از نظر تفسیری اهمیت دارد. این مؤلفه در نظرهایی مشاهده می‌شود که کاربران ضمن تأیید اصل مداخلهٔ پلیس، نسبت به شیوهٔ برخورد، تناسب عملیات یا کارآمدی مراحل بعدی عدالت کیفری موضعی انتقادی اتخاذ می‌کنند. در این موارد، حمایت از پلیس با پذیرش امکان خطا یا با بی‌اعتمادی به عملکرد نهادهای دیگر همراه می‌شود. حضور چنین نظرهایی نشان می‌دهد که زیرپیکرهٔ موافق کاملاً یکدست نیست و در درون آن نیز امکان شکل‌گیری حمایت مشروط و نقد نهادی وجود دارد.

در مجموع، اظهار فعال، ارجاع به رخداد و پیوست گفتمانی، سازوکارهای محوری مشروعیت‌بخشی در زیرپیکرهٔ موافق‌اند و کنش پلیس را در پیوند با ضرورت مقابله با جرم و تأمین امنیت معنا می‌کنند. بااین‌حال، حضور موازنهٔ معنایی و برخی نقدهای نهادی نشان می‌دهد که این مشروعیت عمدتاً موقعیت‌مند و مشروط است و به نوع رخداد، شیوهٔ مداخلهٔ پلیس و ادراک کاربران از کارآمدی فرایند عدالت کیفری وابسته می‌ماند.

٤. ۲. مشروعیت زدایی از کنش پلیس

٤. ۲. ۱. پلیس به‌مثابه عامل اجرای تصمیم‌های مناقشه‌برانگیز

برای بررسی سازوکارهای مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس، فرستهٔ مربوط به مواجههٔ مأموران یگان ویژه با اهالی روستای طارم در حاجی‌آباد هرمزگان بر سر انتقال آب چشمه تحلیل می‌شود.

تصویر ۳- مواجههٔ مأموران یگان ویژه با اهالی روستای طارم در حاجی‌آباد

Picture 3- Confrontation between Special Police Unit Officers and Residents of Tarem Village in Hajiabad

در قاب‌بندی فرسته، رخداد به‌صورت مواجهه‌ای میان یک نیروی رسمی و یک اجتماع محلی صورت‌بندی می‌شود. دسته‌بندیِ گروهیِ دو سوی رخداد با عنوان‌های «مأموران یگان ویژه» و «اهالی روستا»، مسئله را از سطح رفتار چند فرد فراتر می‌برد و آن را به تقابل میان قدرت نهادی و اجتماع محلی پیوند می‌زند. در این میان، برجسته‌سازی حضور زنان روستا در برابر بیل مکانیکی، آنان را به‌عنوان مدافعان مطالبهٔ محلی خود دربارهٔ آب بازنمایی می‌کند. همچنین، کاربرد تعبیرهایی مانند «لشکرکشی»، «تفنگ»، «باتوم» و «ضرب‌وشتم زنان» در روایت منتشرشده، کنش پلیس را در چارچوب اعمال قدرت قهری و مواجهه با اعتراضی محلی معنا می‌کند.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

متن همراه فرسته، با نام‌بردن رسمی از فرماندار حاجی‌آباد و مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب هرمزگان، رخداد را به زمینهٔ اداری و مدیریتی آن پیوند می‌دهد. ارجاع به سخنان فرماندار دربارهٔ سهم آب و توضیحات مدیرعامل دربارهٔ فرسودگی شبکهٔ آبرسانی نشان می‌دهد که مسئله صرفاً به یک مواجههٔ انتظامی محدود نیست، بلکه با مدیریت منابع، مطالبات محلی، محرومیت و تصمیم‌گیری نهادی ارتباط دارددر این صورت‌بندی، مقامات با نام و جایگاه سازمانی معرفی می‌شوند، اما مأموران، اهالی روستا و ارسال‌کنندگان یا تولیدکنندگان تصاویر عمدتاً به‌صورت جمعی یا نامشخص ذکر می‌شوند. در نتیجه، رخداد بیش از آنکه تعارضی میان اشخاص معین باشد، در قالب مواجههٔ «اجتماع محلی» با «ساختار رسمی تصمیم‌گیری» معنا می‌یابد.

در جریان گفت‌وگوی کاربران، چند جهت‌گیری گفتمانی اصلی قابل تشخیص است. در جهت‌گیری غالب، روستاییان، به‌ویژه زنان حاضر در صحنه، به‌عنوان گروهی آسیب‌پذیر و درعین‌حال مقاوم بازنمایی می‌شوند و پلیس در جایگاه عامل اجبار و مجری تصمیمی نهادی قرار می‌گیرد. نظرهایی مانند «کمبود آب جدی است و راه‌حلش زدن مردم نیست»، «درود به شیرزنان ایران»، «حق با مردم بومی منطقه است» و «مردم روستا چی دارن جز آب چشمه‌هاشون» مسئلهٔ آب را از سطح یک طرح عمرانی فراتر می‌برند و آن را با معیشت، زیست روزمره و مطالبات محلی پیوند می‌زنند. در این چارچوب، حضور زنان در برابر تجهیزات اجرایی، به نشانه‌ای عاطفی از مقاومت یک اجتماع محلی در برابر قدرت رسمی تبدیل می‌شود.

هم‌زمان، نظرهایی مانند «چرا با مردم این رفتار رو می‌کنید»، «زورتون فقط به مردم بی‌دفاع می‌رسه»، «برا مشتی زن و بچه مأمور یگان ویژه آوردن» و «با مردم به خوبی صحبت کنید، با قلدری کاری درست نمی‌شه»، شیوهٔ مواجههٔ پلیس را در مرکز ارزیابی قرار می‌دهند. در این نظرها، اصل انتقال آب تنها موضوع مناقشه نیست بلکه تناسب مداخله، نوع رفتار مأموران و فقدان گفت‌وگو و اقناع پیش از ورود نیروی انتظامی اهمیت می‌یابد. کاربرد واژه‌هایی مانند «مردم»، «زن و بچه» و «بی‌دفاع» نیز هویت طرف مقابل پلیس را از «اخلالگر» یا «مانع اجرای طرح» به «شهروندان آسیب‌پذیر» تغییر می‌دهد. در مقابل، پلیس با تعبیرهایی مانند «قلدری»، «زور» و «یگان ویژه» به قدرتی قهری نسبت داده می‌شود. این تقابل زبانی، زمینه را برای مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس فراهم می‌سازد. هرچند، جریان گفت‌وگو کاملاً در جهت نقد پلیس حرکت نمی‌کند. برخی کاربران از اجرای قانون، پیشبرد طرح آبرسانی یا حق روستاهای پایین‌دست دفاع می‌کنند. نظرهایی مانند «حق با نیروی انتظامی است»، «آب حق همگانی است»، «مملکت قانون دارد»، «جلو طرح عمرانی نباید گرفته شود» و «روستاهای پایین‌دست هم حق دارند» مداخلهٔ پلیس را پاسخی به ممانعت از اجرای تصمیم عمومی بازنمایی می‌کنند. در این جهت‌گیری، پلیس نه عامل سرکوب، بلکه مجری قانون و ضامن اجرای طرحی معرفی می‌شود که منافع آن به یک روستا محدود نیست. وجود این نظرها نشان می‌دهد که ارزیابی کنش پلیس به نحوهٔ تعریف مسئله وابسته است: اگر رخداد به‌صورت دفاع از حق محلی صورت‌بندی شود، مداخلهٔ پلیس نامشروع جلوه می‌کند اما اگر به‌عنوان جلوگیری از اجرای قانون یا محروم‌کردن روستاهای دیگر از آب معنا شود، همان مداخله می‌تواند مشروع تلقی شود. بخش دیگری از کاربران، اعتبار روایت رسانه‌ای یا تفسیر ارائه‌شده از تصاویر را به چالش می‌کشند. برخی با نظرهایی مانند «هر حادثه‌ای رو برای بی‌بی‌سی نفرستید چون رنگ و بوی امنیتی بهش می‌ده» و «بی‌بی‌سی کارش تفرقه‌افکنیه»، منبع رسانه‌ای و انگیزهٔ آن را زیر سؤال می‌برند. در این موارد، مشروعیت‌زدایی نه متوجه پلیس، بلکه متوجه رسانه‌ای است که رخداد را به شیوهٔ خاصی صورت‌بندی کرده است. گروهی دیگر با عباراتی مانند «از موضوع خبر ندارید نظر ندید» یا «تنشی در این فیلم موجود نیست»، برداشت انتقادی از شواهد دیداری را رد می‌کنند و خواستار توجه به بافت کامل رخداد می‌شوند. این نظرها در برابر روایت غالب مقاومت می‌کنند و مانع تثبیت کامل معنای انتقادی فرسته می‌شوند.

در کنار این جهت‌گیری‌ها، برخی کاربران با باززمینه‌سازی رخداد، آن را به بحران‌های گسترده‌تر اجتماعی و زیست‌محیطی پیوند می‌دهند. تعبیرهایی مانند «جنگ آب»، «زاینده‌رود من کو»، «بعد از خشک‌کردن رودخانه‌ها نوبت چشمه‌هاست»، «اگر فکر اساسی برای آب شرب نشود این درگیری‌ها زیاد خواهیم دید» و «حق‌آبهٔ مردم را بردند»، منازعهٔ طارم را به نشانه‌ای از بحران مدیریت آب در ایران تبدیل می‌کنند. در این چارچوب، مواجههٔ پلیس رخدادی مستقل تلقی نمی‌شود، بلکه بخشی از زنجیره‌ای گسترده‌تر از نابرابری منطقه‌ای، تصمیم‌گیری

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

غیرشفاف و تعارض بر سر منابع محدود به تصویر کشیده می‌شود. ارجاع به فقر، فساد و محرومیت نیز دامنهٔ ارزیابی را از رفتار مأموران حاضر در صحنه به ساختارهای کلان‌تر مدیریتی و سیاسی گسترش می‌دهد.

در این فرسته، مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس عمدتاً از طریق معرفی روستاییان، به‌ویژه زنان، به‌عنوان گروهی آسیب‌پذیر و صاحب مطالبهٔ محلی و قرار دادن پلیس در جایگاه عامل اجبار و مجری تصمیم نهادی صورت می‌گیرد. باززمینه‌سازی رخداد در چارچوب بحران آب، محرومیت و فقدان گفت‌وگوی اقناعی نیز سبب می‌شود که کنش مأموران نه به‌صورت رخدادی مستقل، بلکه به‌مثابه بخشی از مسئله‌ای ساختاری ارزیابی شود.هرچند، دفاع برخی کاربران از اجرای قانون و نقد قاب‌بندی رسانه‌ای نشان می‌دهد که جریان گفت‌وگو در این زیرپیکره نیز کاملاً یکدست نیست.

در مجموع، این نمونه نشان می‌دهد که در رخدادهای مرتبط با منابع طبیعی و معیشت محلی، پلیس ممکن است به‌سرعت از جایگاه مجری قانون به جایگاه طرف منازعه منتقل شود. بااین‌حال، داده‌ها نشان می‌دهند که این انتقال معنایی مطلق و یکدست نیست. برخی کاربران با ارجاع به قانون، پروژه عمرانی، حق روستاهای پایین‌دست یا نقش رسانه‌های فرامرزی، مداخله پلیس را قابل دفاع می‌دانند. بنابراین، جریان گفت‌وگو در این فرسته میان حمایت عاطفی از مردم محلی، نقد مداخله انتظامی، دفاع از قانون، تردید نسبت به روایت رسانه‌ای و ارجاع به بحران‌های کلان اجتماعی در نوسان است

٤. ٢. ٢. الگوی گفتمانی مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس

داده‌های کمی زیرپیکرهٔ مخالف حاکی از آن‌اند که تضعیف مشروعیت کنش پلیس عمدتاً از طریق ارجاع به رخدادهای مشخص، مبهم‌ماندن برخی عاملان و حلقه‌های تصمیم‌گیری، حذف عناصر زمینه‌ای و تعمیم رفتار مأموران حاضر در صحنه به سطح نهادی صورت می‌گیرد. توزیع سازوکارهای معناپردازی در این زیرپیکره در جدول (۳) آمده است.

جدول ۳- توزیع سازوکارهای معناپردازی در واحدهای تحلیل زیرپیکرهٔ مخالف

Table 3- Distribution of Meaning-Making Mechanisms across Anti-Police News Posts and Conversational Flows

سازوکار معناپردازی	فراوانی	درصد[1]
ارجاع به رخداد/پدیده	۱۰۷۸	۹۸/۳۶
نامشخص‌سازی	۱۰۷۰	۹۷/۶۳
نام‌دهی نیمه‌رسمی	۱۰۶۴	۹۷/۰۸
پنهان‌سازی	۱۰۶۲	۹۶/۹۰
خاص‌نمایی فردی	۱۰۵۱	۹۵/۸۹
اظهار منفعل	۹۷۵	۸۸/۹۶
نام‌دهی غیررسمی	۹۷۱	۸۸/۵۹
پیوست گفتمانی	۹۳۵	۸۵/۳۱
عام‌نمایی	۹۳۰	۸۴/۸۵
موازنهٔ معنایی	۲۰	۱/۸۲
نام‌دهی رسمی	۱۹	۱/۷۳
گسست گفتمانی	۹	۰/۸۲

تحلیل زیرپیکره مخالف کنش پلیس نشان می‌دهد که مشروعیت‌زدایی از کنش پلیس در این داده‌ها صرفاً از طریق مخالفت مستقیم با نهاد پلیس انجام نمی‌شود، بلکه از راه پیوند دادن رخدادهای مشخص با مجموعه‌ای از معانی اجتماعی، حقوقی و عاطفی شکل می‌گیرد. در

[1] مبنای محاسبهٔ درصدها ۱۰۹۶ واحد تحلیل است. از آنجا که مؤلفه‌ها به‌صورت دوتایی و غیرانحصاری کدگذاری شده‌اند، هر واحد تحلیل می‌تواند هم‌زمان واجد بیش از یک مؤلفه باشد، ازاین‌رو، مجموع درصدها برابر با صد نیست.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

این گفتمان، کاربران معمولاً از یک صحنه عینی آغاز می‌کنند؛ برای مثال ویدئوی برخورد، بازداشت، ضرب‌وشتم، توقیف، درگیری با زنان، روستاییان، سوخت‌بران، معترضان یا شهروندان آسیب‌پذیر. اما این رخدادها به‌سرعت از سطح یک واقعه منفرد فراتر می‌روند و به نشانه‌ای از بی‌عدالتی، اعمال زور، بی‌پاسخ‌گویی نهادی یا تقابل مردم و قدرت تبدیل می‌شوند.

بر اساس جدول (۳)، «ارجاع به رخداد/پدیده» با ۱۰۷۸ مورد و ۹۸/۳۶ درصد، پرتکرارترین سازوکار این زیرپیکره است. کاربران غالباً داوری خود را از صحنه‌ای عینی، مانند برخورد، بازداشت، توقیف، درگیری یا مداخلهٔ پلیس در برابر گروه‌های محلی و شهروندان، آغاز می‌کنند. اتکای گسترده به تصویر، ویدئو یا گزارش رخداد، انتقاد را از سطح گزاره‌های انتزاعی خارج می‌سازد و به آن مبنایی دیداری و موقعیتی می‌بخشد. رخداد مشخص سپس به مفاهیمی گسترده‌تر مانند کرامت شهروندی، حق معیشت، تناسب مداخله و پاسخ‌گویی نهادی پیوند می‌خورد. در نمونهٔ طارم نیز کاربران، اقدام مأموران را در ارتباط با تصمیم‌های مدیریتی دربارهٔ آب و مطالبات اجتماع محلی تفسیر می‌کنند. بر این مبنا، صحنهٔ مواجهه به نقطهٔ آغاز داوری دربارهٔ رابطهٔ پلیس، مردم و ساختار تصمیم‌گیری تبدیل می‌شود.

«نامشخص‌سازی» با ۱۰۷۰ مورد و ۹۷/۶۳ درصد، جایگاه برجسته‌ای در این جریان دارد. این مؤلفه در واحدهایی مشاهده می‌شود که صادرکنندگان دستور، مسئولان اصلی، حدود وظایف مأموران یا رابطهٔ میان نهادهای دخیل به‌صراحت مشخص نمی‌شوند. ضمیرها و ارجاع‌های مبهم، حذف نام تصمیم‌گیرندگان و کاربرد عنوان‌های کلی برای مسئولان، امکان انتساب مسئولیت به طیفی نامعین از کنشگران را فراهم می‌کنند. برای نمونه، در نظر «مسئولین تنبل پشت‌میزنشین چرا نیروی انتظامی می‌فرستید؟»، گروهی نامشخص از مدیران در جایگاه صادرکنندهٔ دستور قرار می‌گیرند، بی‌آنکه نهاد یا شخص معینی معرفی شود. چنین ساختی از یک سو پلیس را مجری تصمیم دیگران می‌داند و از سوی دیگر، شبکهٔ مسئولیت را مبهم باقی می‌گذارد.

فراوانی «پنهان‌سازی» نیز با ۱۰۶۲ مورد و ۹۶/۹۰ درصد چشمگیر است. در بسیاری از نظرها، مراحل تصمیم‌گیری، مبانی حقوقی مداخله، نهاد صادرکنندهٔ دستور یا نقش مدیران اجرایی از متن حذف می‌شود و مأموران حاضر در صحنه به برجسته‌ترین عامل رخداد بدل می‌شوند. در نتیجه، زنجیرهٔ پیچیدهٔ کنش به رابطهٔ مستقیم میان پلیس و شهروندان فروکاسته می‌شود. این حذف، مسئولیت ادراک‌شده را بر رفتار مأموران متمرکز می‌کند و سایر بخش‌های ساختار اداری را به پس‌زمینه می‌راند. در مقابل، برخی نظرها با یادآوری نقش مدیران، مسئولان محلی یا مجریان طرح، این زنجیرهٔ حذف‌شده را دوباره وارد بحث می‌کنند و مسئولیت را میان چند نهاد توزیع می‌نمایند.

در سطح نام‌دهی، «نام‌دهی نیمه‌رسمی» با ۱۰۶۴ مورد و ۹۷/۰۸ درصد و «نام‌دهی غیررسمی» با ۹۷۱ مورد و ۸۸/۵۹ درصد غلبهٔ آشکاری دارند. کاربران بیشتر از عنوان‌هایی مانند «مأمورها»، «نیروها» و «یگان ویژه» یا صورت‌های غیررسمی و ارزش‌گذارانه‌ای مانند «سبزپوشان» استفاده می‌کنند. این انتخاب‌ها تنها شیوهٔ اشاره به کنشگران نیستند، بلکه موضع گوینده را نیز آشکار می‌سازند. عنوان‌های روزمره می‌توانند فاصلهٔ سازمانی را کاهش دهند، درحالی‌که نام‌های استعاری یا برچسب‌زننده، ارزیابی انتقادی را در خود جای می‌دهند. «نام‌دهی رسمی» تنها در ۱۹ مورد و ۱/۷۳ درصد دیده شده است، بنابراین، عنوان‌های کامل اداری و سازمانی سهم بسیار محدودی دارند و گفت‌وگو عمدتاً با واژگان روزمره، عاطفی و داورانه پیش می‌رود.

«خاص‌نمایی فردی» با ۱۰۵۱ مورد و ۹۵/۸۹ درصد، در ایجاد کانون عاطفی برای رخداد نقش دارد. در این موارد، توجه کاربران به شخصی مشخص در تصویر یا روایت معطوف می‌شود؛ برای مثال، زن روستایی نشسته در برابر بیل مکانیکی، شهروند حاضر در لحظهٔ بازداشت یا فردی که موضوع برخورد مأموران قرار گرفته است. تمرکز بر یک چهره یا بدن معین، مسئله را از سطح اختلاف اداری خارج می‌کند و آن را به تجربه‌ای ملموس از ترس، آسیب، مقاومت یا تحقیر پیوند می‌زند. بدین‌ترتیب، کنش پلیس در نسبت با وضعیت انسانی شخص حاضر در صحنه سنجیده می‌شود و بحثی اخلاقی دربارهٔ کرامت و حدود اعمال قدرت شکل می‌گیرد.

در کنار خاص‌نمایی فردی، «عام‌نمایی» با ۹۳۰ مورد و ۸۴/۸۵ درصد، ارزیابی رخداد را از اشخاص حاضر به گروه‌ها و نهادهای کلی گسترش می‌دهد. کاربرد واژه‌هایی مانند «پلیس»، «مردم»، «مسئولان»، «حکومت» یا «نیروها» تمایز میان مأموران، فرماندهان، مدیران و

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

نهادهای صادرکنندهٔ دستور را کاهش می‌دهد. در چنین ساختی، رفتار چند مأمور ممکن است به کل نهاد پلیس نسبت داده شود و یک مواجههٔ محلی به الگویی از رابطهٔ عمومی میان «مردم» و «قدرت» تبدیل گردد. این تعمیم، دامنهٔ انتقاد را گسترش می‌دهد و رخداد منفرد را به تجربه‌های پیشین بی‌اعتمادی متصل می‌سازد.

«اظهار منفعل» در ۹۷۵ مورد و ۸۸/۹۶ درصد ثبت شده است. بر اساس تعریف عملیاتی این مؤلفه، منظور نظرهایی است که موضع خود را در واکنش به تصویر، خبر یا سخن پیشین و بدون صورت‌بندی استدلالی مستقل بیان می‌کنند. تعجب، تأسف، خشم، اندوه، تمسخر و استفاده از شکلک‌های عاطفی از صورت‌های رایج این نوع اظهارند. عبارت‌هایی مانند «به کجا رسیدیم»، «واقعاً تأسف دارد» و «خسته شدیم» بیش از آنکه استدلالی تفصیلی عرضه کنند، واکنش عاطفی کاربر را به رخداد آشکار می‌سازند. این واکنش‌ها در شماری از نظرها با گسترش بحث به موضوعاتی مانند بحران آب، فقر، محرومیت و تجربه‌های پیشین بی‌اعتمادی همراه می‌شوند.

فراوانی «پیوست گفتمانی» با ۹۳۵ مورد و ۸۵/۳۱ درصد نشان می‌دهد که نظرهای مخالف غالباً در امتداد یکدیگر شکل می‌گیرند. کاربران با افزودن تجربه‌های مشابه، نمونه‌های دیگر و ارجاع به مسائل اجتماعی مرتبط، معنای انتقادی رخداد را تقویت می‌کنند. در منازعهٔ طارم، پیوند میان آب، حق‌آبه، خشکسالی و محرومیت سبب می‌شود مواجههٔ محلی در چارچوب مسئله‌ای گسترده‌تر دربارهٔ حکمرانی منابع طبیعی قرار گیرد. هر نظر تازه بخشی از این زمینهٔ مشترک را توسعه می‌دهد و به تثبیت خوانش ساختاری از رخداد یاری می‌رساند.

«موازنهٔ معنایی» با ۲۰ مورد و ۱/۸۲ درصد، اگرچه فراوانی محدودی دارد، ناهمگونی درونی زیرپیکره را آشکار می‌سازد. برخی کاربران ضمن پذیرش وجود مشکل یا ضرورت رسیدگی به مطالبات محلی، از اجرای قانون، طرح آبرسانی یا حقوق روستاهای پایین‌دست نیز دفاع می‌کنند. گروهی دیگر مسئولیت اصلی را متوجه مدیران می‌دانند و میان تصمیم نهادی و رفتار مأموران تمایز می‌گذارند. چنین نظرهایی موضع مخالف را تعدیل می‌کنند و مانع شکل‌گیری تقابلی کاملاً دوگانه میان پلیس و مردم می‌شوند.

«گسست گفتمانی» تنها در ۹ مورد و ۰/۸۲ درصد ثبت شده است. این مؤلفه به مواردی اختصاص دارد که مسیر بحث به‌طور محسوس از موضوع اصلی جدا می‌شود و زنجیرهٔ معنایی رخداد را قطع می‌کند. نقد اعتبار رسانه، دفاع از پلیس یا اختلاف در تفسیر تصاویر، تا زمانی که با خود رخداد ارتباط دارند، الزاماً گسست محسوب نمی‌شوند بلکه می‌توانند بخشی از رقابت میان چارچوب‌های تفسیری باشند. فراوانی اندک گسست نشان می‌دهد که گفت‌وگوها، با وجود تنوع مواضع، عمدتاً پیرامون کنش پلیس، حقوق محلی، اجرای قانون و مدیریت منابع باقی می‌مانند.

در مجموع، ارجاع گسترده به رخداد، مبهم‌ماندن برخی حلقه‌های تصمیم‌گیری، تمرکز بر اشخاص آسیب‌دیده و تعمیم رفتار مأموران به سطح نهادی، مهم‌ترین سازوکارهای مشروعیت‌زدایی در زیرپیکرهٔ مخالف هستند. این سازوکارها مواجههٔ انتظامی را به مسئله‌ای اخلاقی و حقوقی دربارهٔ کرامت، معیشت، پاسخ‌گویی و رابطهٔ مردم با قدرت تبدیل می‌کنند. حضور محدود نظرهای موازنه‌گر نیز حاکی از آن است که این جریان، هرچند جهت‌گیری غالباً انتقادی دارد، کاملاً یکدست نیست.

۵. بحث و بررسی

یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ارزیابی کنش پلیس در رسانه‌های اجتماعی ایران را نمی‌توان به دو موضع ثابت و کاملاً متمایزِ «حمایت» و «مخالفت» فروکاست. موضع کاربران صرفاً واکنشی مستقیم به رخداد نیست، بلکه از تعامل میان ماهیت حادثه، جایگاه کنشگران، قاب رسانه‌ای، ارجاع به تجربه‌ها و رویدادهای پیشین و جهت حرکت گفت‌وگوها پدید می‌آید. اقتدار پلیس ممکن است در یک موقعیت با تأمین امنیت و مهار خطر پیوند بخورد و در موقعیتی دیگر، نشانه‌ای از فشار نهادی، مداخلهٔ نامتناسب یا بی‌توجهی ادراک‌شده به کرامت شهروندی تلقی شود. بنابراین، مشروعیت پلیس در فضای دیجیتال ماهیتی موقعیت‌مند و تعاملی دارد و در جریان نام‌گذاری، برجسته‌سازی، حذف، تعمیم، عاطفه‌ورزی و پاسخ‌های متقابل کاربران شکل می‌گیرد.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

داوری کاربران عمدتاً حول دو منطق غالب و به‌هم‌پیوسته سازمان می‌یابد: منطق امنیت‌محور و منطق حقوق‌محور. در منطق امنیت‌محور، مداخلهٔ پلیس زمانی پذیرفتنی است که با مهار جرم، کاهش خطر، رفع ناامنی و حمایت از نفع عمومی همراه باشد. در فرسته‌های مربوط به زورگیری، سرقت یا تهدید آشکار خیابانی، کاربران اقتدار پلیس را شرط برقراری نظم و حفاظت از شهروندان می‌دانند. در چنین چارچوبی، کارآمدی پلیس در کنترل خطر، پذیرش اجتماعی اقتدار آن را تقویت می‌کند و تأمین نظم و اثربخشی نهادی را در کانون مشروعیت قرار می‌دهد (Tyler, 2006; Tankebe, 2013). منطق حقوق‌محور، توجه را از نتیجهٔ مداخله به کیفیت اجرای آن انتقال می‌دهد. هنگامی که طرف مقابل پلیس زنان، روستاییان، نوجوانان، سالمندان، معترضان یا گروه‌های درگیر با مسائل معیشتی باشند، کاربران افزون بر اصل اجرای قانون، تناسب اقدام، شیوهٔ رفتار، امکان شنیده‌شدن اعتراض و رعایت شأن افراد را نیز می‌سنجند. در این وضعیت، مشروعیت پلیس به محترمانه‌بودن، بی‌طرفی، پاسخ‌گویی و پرهیز از تحقیر وابسته می‌شود. در چنین وضعیتی، پذیرش اقتدار پلیس تنها به نتیجهٔ تصمیم وابسته نمی‌ماند، بلکه با عادلانه‌بودن رویه، کیفیت تعامل و احساس شنیده‌شدن نیز پیوند می‌یابد. مؤلفه‌های مذکور در نظریهٔ عدالت رویه‌ای جایگاهی محوری دارند (Tyler & Huo, 2002; Sunshine & Tyler, 2003). نمونهٔ طارم نیز از همین جابه‌جایی حکایت دارد: موضوع برای بسیاری از کاربران از اجرای یک تصمیم اداری فراتر رفت و در چارچوب حق آب، محرومیت محلی، حضور زنان روستایی و فقدان توضیح نهادی صورت‌بندی شد. در نتیجه، پلیس در نگاه این کاربران کمتر حافظ نظم و بیشتر مجری تصمیمی مناقشه‌برانگیز به شمار آمد. تفکیک این دو منطق به معنای جدایی کامل آن‌ها نیست. کاربران ممکن است هم‌زمان ضرورت مقابله با جرم را بپذیرند و بر رعایت حقوق متهم تأکید کنند، یا مطالبهٔ یک اجتماع محلی را مشروع بدانند و در عین حال، اجرای قانون و حقوق گروه‌های دیگر را نیز در نظر بگیرند. درنتیجه، مشروعیت نهادی در فضای دیجیتال از برهم‌کنش کارآمدی و انصاف حاصل می‌شود. اقتدار زمانی پایدارتر می‌ماند که هم توانایی کنترل خطر را اثبات کند و هم حدود حقوقی و اخلاقی اعمال قدرت را رعایت نماید.

انتخاب‌های زبانی در توزیع نقش و مسئولیت میان کنشگران سهم تعیین‌کننده‌ای دارند. در جریان موافق، نام‌هایی مانند «حافظان امنیت» یا «مدافعان مردم»، پلیس را در جایگاه نهادی ضروری و حمایت‌گر قرار می‌دهند. این تعبیرها صرفاً ستایش‌آمیز نیستند، بلکه نوع رابطهٔ پلیس و شهروند را نیز تعریف می‌کنند: پلیس کنشگر تأمین‌کنندهٔ امنیت و مردم دریافت‌کنندگان حمایت‌اند. مطابق الگوی کنشگران اجتماعی ، شیوهٔ نامیدن اشخاص و نهادها بر میزان برجستگی، مسئولیت و ارزش‌گذاری آنان اثر می‌گذارد.

در جریان مخالف، نقش‌ها به شکلی دیگر توزیع می‌شوند. شهروندان در جایگاه افراد آسیب‌پذیر یا صاحبان مطالبهٔ مشروع قرار می‌گیرند و پلیس به نیروی اعمال فشار یا ابزار اجرای تصمیم‌های دیگران نزدیک می‌شود. عام‌نمایی و جمعی‌سازی در اینجا دامنهٔ مسئولیت را گسترش می‌دهد؛ به این معنا که رفتار چند مأمور ممکن است به «پلیس» در مقام نهادی کلی نسبت داده شود. در جریان موافق، خاص‌نمایی فردی می‌تواند رفتار نامناسب را به مأموری مشخص یا موقعیتی استثنایی محدود سازد و مانع تعمیم آن به کل نهاد شود. در مقابل، کاربرد عنوان‌های کلی در جریان مخالف، رخداد منفرد را به رابطهٔ عمومی میان مردم و قدرت پیوند می‌زند. نامشخص‌سازی نیز هنگامی رخ می‌دهد که صادرکنندگان دستور، مسئولان اداری یا حلقه‌های تصمیم‌گیری نامعلوم باقی می‌مانند؛ در چنین مواردی، مأموران حاضر در صحنه بیش از سایر عوامل در معرض داوری قرار می‌گیرند.

برجسته‌سازی و به‌حاشیه‌رانی عناصر رخداد نیز در دو جریان کارکردهای متفاوتی پیدا می‌کند. در نظرهای موافق، تمرکز بر جرم، خطر و ضرورت نظم، موضوعاتی مانند تناسب عملیات یا حقوق متهم را به پس‌زمینه می‌برد. در جریان انتقادی، توجه به لحظهٔ رویارویی، بدن آسیب‌پذیر، صدای اعتراض یا حضور زنان، زمینه‌های اداری و حقوقی کمتر قابل مشاهده را کم‌رنگ می‌سازد. در نتیجه، یک رخداد واحد ممکن است ذیل دو قاب متفاوت فهمیده شود: «مقابله با تهدید» یا «اعمال قدرت بر شهروندان». انتخاب و برجسته‌سازی برخی عناصر رخداد، مسیر تفسیر آن را جهت می‌دهد و هم‌زمان حدود مسئله، نسبت مسئولیت‌ها و راه‌حل‌های ممکن را صورت‌بندی می‌کند؛ کارکردی که در مفهوم قاب‌بندی نزد گافمن (1974) و انتمن (1993) جایگاهی اساسی دارد.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

تقابل میان «پلیس» و «مردم» در برخی نظرهای انتقادی، شکل ساده‌شده‌ای از قطبی‌سازی گفتمانی پدید می‌آورد. در این ساخت، ویژگی‌های مثبت به گروه محلی یا شهروندان نسبت داده می‌شود و قدرت، اجبار یا بی‌عدالتی در سوی نهاد رسمی قرار می‌گیرد. در جریان موافق، جهت این قطب‌بندی معکوس می‌شود: پلیس در سوی نظم، امنیت و فداکاری جای می‌گیرد و افراد مقابل آن به جرم، خطر و اخلال پیوند می‌خورند این دوگانگی، قطبی‌سازی ایدئولوژیک را از طریق تفکیک «ما» و «آن‌ها» پیش می‌برد؛ مرزبندی‌ای که برخلاف صورت‌بندی ثابت و یکپارچه، با نوع رخداد و جایگاه کنشگران تغییر می‌کند (van Dijk, 2008;1998).

جریان‌های گفت‌وگویی نیز در تثبیت یا گسترش معنا نقش دارند. در زیرپیکرهٔ موافق، فراوانی بالای پیوست گفتمانی حاکی از آن است که تکرار و هم‌صدایی، خوانش امنیت‌محور را تقویت می‌کند. تکرار واژگان مرتبط با امنیت، اقتدار و تأیید عاطفی، جایگاه پلیس را به‌عنوان حافظ نظم عادی و کم‌مناقشه جلوه می‌دهد و نیاز به استدلال تفصیلی را کاهش می‌دهد. تکرار پیوستهٔ یک چارچوب تفسیری، به‌تدریج خاستگاه گفتمانی آن را کم‌رنگ می‌کند و معنای برساخته‌شده را در جایگاه برداشتی طبیعی، بدیهی و پذیرفتنی می‌نشاند؛ فرایندی که در تحلیل گفتمان انتقادی با مفهوم طبیعی‌شدن توضیح داده می‌شود (Fairclough, 1992, 2003).

جریان مخالف، برخلاف آنچه ممکن است در نگاه نخست تصور شود، از گسست گستردهٔ موضوعی برخوردار نیست. میزان بالای پیوست گفتمانی نشان می‌دهد که نظرها عمدتاً ارتباط خود را با رخداد اولیه حفظ می‌کنند، اما دامنهٔ معنایی آن را گسترش می‌دهند. کاربران از طریق باززمینه‌سازی، حادثهٔ محلی را به مسائل ساختاری مانند مدیریت منابع، محرومیت، پاسخ‌گویی و بی‌اعتمادی نهادی متصل می‌کنند. بنابراین، ارجاع به بحران آب یا تجربه‌های پیشین را نباید صرفاً خروج از موضوع دانست؛ این پیوندها حادثه را در روایتی فراگیرتر جای می‌دهند. چنین فرایندی را می‌توان در چارچوب «عموم‌های شبکه‌ای» توضیح داد؛ فضاهایی که در آن‌ها ماندگاری، تکثیرپذیری و گردش محتوا، انتقال آن به بافت‌ها و مخاطبان تازه را ممکن می‌سازد و زمینهٔ تفسیرهای متفاوت را فراهم می‌آورد (boyd, 2010). عاطفه نیز در ایجاد این پیوند نقشی اساسی دارد؛ خشم، همدلی و احساس بی‌عدالتی، رخدادهای پراکنده را در قالب روایتی مشترک به یکدیگر متصل می‌کنند و از رهگذر هم‌آهنگی عاطفی، به شکل‌گیری «عموم‌های عاطفی» می‌انجامند (Papacharissi, 2015).

موازنهٔ معنایی در هر دو زیرپیکره، هرچند فراوانی محدودی دارد، از نفوذپذیری مرز میان حمایت و انتقاد حکایت می‌کند. برخی کاربران اقدام پلیس در دستگیری مجرمان را تأیید می‌کنند، اما عملکرد قوه قضاییه یا شیوهٔ برخورد با شهروندان را مورد پرسش قرار می‌دهند. در سوی دیگر، ممکن است کاربران مطالبهٔ محلی را موجه بدانند، ولی ممانعت از اجرای یک طرح عمومی یا نادیده‌گرفتن حقوق مناطق پایین‌دست را نپذیرند. این چندصدایی بیانگر آن است که کاربران در دو قطب ثابت قرار ندارند، بلکه میان چارچوب‌های امنیت، قانون، عدالت، معیشت، کرامت و پاسخ‌گویی حرکت می‌کنند. برآیند یافته‌ها آن است که مشروعیت دیجیتال پلیس ماهیتی موقعیت‌مند، تعاملی و بازنگری‌پذیر دارد. نوع رخداد نقطهٔ آغاز داوری را فراهم می‌آورد، انتخاب‌های زبانی حدود مسئولیت و ارزش‌گذاری کنشگران را تعیین می‌کنند و جریان گفت‌وگو برداشت اولیه را تثبیت، تعدیل یا گسترش می‌دهد. بر این مبنا، جایگاه پلیس در رسانه‌های اجتماعی نه فقط به عملکرد میدانی یا منزلت رسمی نهاد، بلکه به چگونگی تفسیر جمعی رخدادها و مسیر تعامل کاربران وابسته است.

٦. نتیجه‌گیری

ارزیابی کنش پلیس در رسانه‌های اجتماعی ایران ثابت و یکپارچه نیست، بلکه با نوع موقعیت و شیوهٔ تفسیر رخداد تغییر می‌کند. داوری کاربران عمدتاً میان دو منطق به‌هم‌پیوستهٔ امنیت‌محور و حقوق‌محور شکل می‌گیرد. توانایی پلیس در مهار جرم، کاهش خطر و تأمین امنیت، اقتدار آن را پذیرفتنی‌تر می‌سازد. در سوی دیگر، تناسب مداخله، رعایت کرامت افراد، حق اعتراض و پاسخ‌گویی نهادهای دخیل، حدود این پذیرش را مشخص می‌کنند. یک کنش انتظامی ممکن است در رخدادی به‌منزلهٔ حفاظت از شهروندان فهمیده شود و در موقعیتی دیگر، در چارچوب اعمال فشار یا نقض ادراک‌شدهٔ حقوق شهروندی قرار گیرد. سازوکارهای زبانی نیز مستقل از بافت، جهت‌گیری ثابتی ندارند.

https://doi.org/10.22108/jrl.2026.148907.1955

نام‌دهی، خاص‌نمایی، عام‌نمایی، نامشخص‌سازی، برجسته‌سازی و حذف، بسته به چگونگی توزیع نقش و مسئولیت میان کنشگران، می‌توانند مشروعیت کنش پلیس را تقویت یا تضعیف کنند. در زیرپیکرهٔ موافق، تمرکز بر جرم، خطر و ضرورت نظم، پلیس را در جایگاه نیروی تأمین‌کنندهٔ امنیت قرار می‌دهد. در زیرپیکرهٔ مخالف، توجه به وضعیت افراد درگیر، کیفیت برخورد و حلقه‌های کمتر آشکار تصمیم‌گیری، دامنهٔ داوری را از رفتار مأموران حاضر در صحنه به سطح نهادی گسترش می‌دهد. مواضع موازنه‌گر در هر دو زیرپیکره نیز از نفوذپذیری مرز میان حمایت و انتقاد حکایت دارند؛ زیرا کاربران گاه چند معیار متفاوت را به‌طور هم‌زمان در ارزیابی خود دخالت می‌دهند. مشروعیت دیجیتال پلیس در محتوای فرستهٔ اولیه یا موضع یک کاربر محدود نمی‌ماند، بلکه در امتداد نام‌گذاری‌ها، پاسخ‌ها، ارجاع‌ها، عواطف و مقایسه‌های کاربران قوام می‌یابد. در گفت‌وگوهای موافق، تکرار و هم‌صدایی، خوانش امنیت‌محور را تثبیت می‌کند. در گفت‌وگوهای مخالف نیز ارتباط با رخداد اولیه حفظ می‌شود، اما باززمینه‌سازی، دامنهٔ آن را به موضوعاتی مانند محرومیت، مدیریت منابع و بی‌اعتمادی نهادی می‌کشاند. بدین‌ترتیب، مشروعیت پلیس در فضای دیجیتال در پیوند میان سه سطح شکل می‌گیرد: ویژگی رخداد، انتخاب‌های زبانی در تعیین نقش و مسئولیت، و جریان گفت‌وگویی‌ای که برداشت اولیه را تثبیت، تعدیل یا گسترش می‌دهد. پذیرش عمومی کنش پلیس تنها به اثربخشی عملیاتی وابسته نیست. توضیح زمینهٔ مداخله، روشن‌کردن حدود مسئولیت نهادهای درگیر، رعایت تناسب و توجه به شأن افراد نیز در جهت‌گیری داوری کاربران نقش دارند. ارتباطات شفاف و پاسخ‌گو می‌تواند مانع فروکاستن رخدادهای پیچیده به تقابلی ساده میان «پلیس» و «مردم» شود و امکان تشخیص دقیق‌تر مسئولیت هر یک از عوامل را فراهم سازد.

این جمع‌بندی صرفاً ناظر بر فرسته‌ها، رخدادها و بازهٔ زمانی مورد بررسی است و یافته‌های آن را نمی‌توان به کل افکار عمومی یا تمامی شکل‌های مواجههٔ پلیس با شهروندان تعمیم داد. مقایسهٔ پلتفرم‌های گوناگون، پیگیری دگرگونی‌های زمانی، بررسی پاسخ‌های رسمی پلیس و تفکیک انواع رخدادهای انتظامی می‌تواند ابعاد دیگری از شکل‌گیری و تحول مشروعیت نهادی در فضای دیجیتال را آشکار سازد.

تشکر و قدردانی

از داوران مقاله به‌سبب مطالعهٔ دقیق و ارائهٔ دیدگاه‌ها و پیشنهادهای علمی و سازندهٔ آنان صمیمانه سپاسگزارم. نکات مطرح‌شده در رفع کاستی‌ها و بهبود کیفیت علمی و نگارشی مقاله بسیار مؤثر بود. همچنین، از سرکار خانم دکتر نرجس منفرد که با مشاوره‌های ارزشمند، دقت علمی و همراهی صمیمانهٔ خود در فرایند بازنگری مقاله نقش مهمی داشتند، صمیمانه قدردانی می‌کنم.

منابع فارسی

حق‌بین، فریده؛ حسین‌زاده شهری، معصومه؛ منفرد، نرجس و قاسمی‌نژاد رائینی، یوسف. (۱۴۰۴). تأثیر سازوکار گفتمانیِ گسست بر نگرش خرید کاربران شبکه اجتماعی در بازاریابی دیدگاه. جستارهای زبانی (۲)۱۶، ۱۱۵-۶۵. https://doi.org/10.48311/LRR.16.2.3

رازقی، ثمینه؛ ساسانی، فرهاد و طاهری، مرجان. (۱۳۹۹). بررسی پیوستگی و رانش موضوعی در دیوارنوشته‌ها و نظرهای اینستاگرام. *زبان‌شناسی اجتماعی* (۲)۴، ۴۱-۵۳.

References

Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social media and fake news in the 2016 election. *Journal of Economic Perspectives 31*(2), 211–236. https://doi.org/10.1257/jep.31.2.211

boyd, d. (2010). *Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications*. In Z. Papacharissi (Ed.), A networked self: Identity, community, and culture on social network sites (pp. 39–58). Routledge.

Coombs, W. T. (2015). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding* (4th ed.). SAGE Publications.

Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). SAGE Publications.

Czudnochowski, D., & Ludewig, K. (2023). A driving force, a driven force? Social media and police self-legitimacy.

International Journal of Police Science & Management 25(3), 226–236. https://doi.org/10.1177/14613557231173499

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication 43*(4), 51–58. https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.

Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Routledge.

Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.

Goldsmith, A. J. (2010). Policing's new visibility. *British Journal of Criminology 50*(5), 914–934. https://doi.org/10.1093/bjc/azq033

Goodwin, C. (2000). Action and embodiment within situated human interaction. *Journal of Pragmatics 32*(10), 1489-1522. https://doi.org/10.1016/S0378-2166(99)00096-X

Haghbin, F., Hosseinzadehshahri, M., Monfared, N., & aseminejad Raeini, Y. (2025). The effect of discourse mechanisms of break on the shopping attitude of social network users in the comment marketing. *Language Related Research 16*(2), 65-115. [In Persian] https://doi.org/10.48311/LRR.16.2.3

Herring, S. C., & Nix, C. G. (1997). *Is "serious chat" an oxymoron? Pedagogical vs. social uses of Internet Relay Chat [Paper presentation]*. Annual Meeting of the American Association of Applied Linguistics, Orlando, FL, United States.

Herring, S. C. (1999). Interactional coherence in CMC. Journal of Computer-Mediated Communication, 4(4), Article JCMC444. https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.1999.tb00106.x

Herring, S. C. (2004). *Computer-mediated discourse analysis: An approach to researching online behavior*. In S. A. Barab, R. Kling, & J. H. Gray (Eds.), Designing for virtual communities in the service of learning (pp. 338–376). Cambridge University Press.

Hobbs, J. R. (1990). *Topic drift*. In B. Dorval (Ed.), Conversational organization and its development (pp. 3–22). Ablex.

Jewkes, Y. (2015). Media and crime (3rd ed.). SAGE Publications.

Lazer, D. M. J., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., Metzger, M. J., Nyhan, B., Pennycook, G., Rothschild, D., Schudson, M., Sloman, S. A., Sunstein, C. R., Thorson, E. A., Watts, D. J., & Zittrain, J. L. (2018). The science of fake news. *Science 359*(6380), 1094–1096. https://doi.org/10.1126/science.aao2998

Liu, B. (2012). *Sentiment analysis and opinion mining*. Morgan & Claypool Publishers.

Marwick, A. E., & Boyd, D. (2011). I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience. *New Media & Society 13*(1), 114–133. https://doi.org/10.1177/1461444810365313

Mawby, R. C. (2010). Police corporate communications, crime reporting and the shaping of policing news. *Policing and Society 20*(1), 124–139. https://doi.org/10.1080/10439460903475644

Mazerolle, L., Bennett, S., Davis, J., Sargeant, E., & Manning, M. (2013). Legitimacy in policing: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews 9*(1), 1–147. https://doi.org/10.4073/csr.2013.1

Pang, B., & Lee, L. (2008). Opinion mining and sentiment analysis. *Foundations and Trends in Information Retrieval 2*(1–2), 1–135. https://doi.org/10.1561/1500000011

Papacharissi, Z. (2015). *Affective publics: Sentiment, technology, and politics*. Oxford University Press.

Razeghi, S., Sasani, F., & Taheri, M. (2020). An analysis of coherence and topic drift in posts and comments on instagram. *Journal of Sociolinguistics 3*(2), 41-53. [In Persian] https://doi.org/10.30473/il.2020.49424.1307

Reiner, R. (2010). *The politics of the police* (4th ed.). Oxford University Press.

Reisigl, M., & Wodak, R. (2001). *Discourse and discrimination*. Routledge.

Sandelowski, M., Voils, C. I., & Knafl, G. (2009). On quantitizing. *Journal of Mixed Methods Research*, 3(3), 208–222. https://doi.org/10.1177/1558689809334210

Schegloff, E., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language 53*, 361-382.

Scollon, R. (2001). *Mediated discourse: The nexus of practice*. Routledge.

Scollon, R., & Scollon, S. W. (2003). *Discourse in place: Language in the material world*. Routledge. http://dx.doi.org/10.4324/9780203422724

Sidnell, J. (2016). *Conversation analysis*. Oxford University Press.

Sunshine, J., & Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law & Society Review 37*(3), 513–548. https://doi.org/10.1111/1540-5893.3703002

Surette, R. (2015). Media, crime, and criminal justice: Images, realities, and policies (5th ed.). Cengage Learning.

Tankebe, J. (2013). Viewing things differently: The dimensions of public perceptions of police legitimacy. Criminology 51(1), 103–135. https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2012.00291.x

Trottier, D. (2012). Social media as surveillance: Rethinking visibility in a converging world. Ashgate.

Tyler, T. R. (2006). Why people obey the law (2nd ed.). Princeton University Press.

Tyler, T. R., & Fagan, J. (2008). Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities? Ohio State Journal of Criminal Law 6(1), 231–275.

Tyler, T. R., & Huo, Y. J. (2002). Trust in the law: Encouraging public cooperation with the police and courts. Russell

Sage Foundation.
van Dijk, T. A. (1998). Ideology: A multidisciplinary approach. SAGE Publications.
van Dijk, T. A. (2008). Discourse and power. Palgrave Macmillan.
van Leeuwen, T. (2008). Discourse and practice: New tools for critical discourse analysis. Oxford University Press.
Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking. Council of Europe.
Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). Methods of critical discourse studies (3rd ed.). SAGE Publications.
Zaidi, H., & O'Connor, C. D. (2024). Policing social media: Are procedural justice principles guiding Canadian police interactions online? *International Journal of Police Science & Management*, *26*(2), 258-268. https://doi.org/10.1177/14613557241228075
Zappavigna, M. (2018). Searchable talk: Hashtags and social media metadiscourse. Bloomsbury Academic.
Zhou, X., & Zafarani, R. (2020). A survey of fake news: Fundamental theories, detection methods, and opportunities. ACM Computing Surveys 53(5), Article 109:1-40. https://doi.org/10.1145/3395046